

ISSN ISSN 2774-003X (online)

JOURNAL OF PARAMITA

วารสารปารมิตา

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวสุวิกสิตาราม

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2562)

Vol. 1 No. 1 (January – June 2019)

บูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร
(INTEGRATION OF BELIEF IN KAMMA AND RESULT OF KAMMA IN THERAVADA
BUDDHIST PHILOSOPHY WITH MAHAKAMMAVIBHANGA SUTTA)

บัวบุษรา อัครศรุตติพงษ์

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

(THE PEOPLE'S OPINION TOWARDS ADMINISTRATION BASED ON
GOOD GOVERNANCE OF NONGPLINGTAMBOL ADMINISTRATION ORGANIZATION
MUEANG DISTRICT, KAMPHAENGPHEH PROVINCE)

พระสมยศ สกนญฺโต

การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

(THE COMMUNITY DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH SANGHAVATTHU IV
OF RATCHATHEWI OFFICE, BANGKOK)

พระพีระ ฤสโล

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต

ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
(Guidelines for the Improvement and Development of Specific Courses,
30-Credit Buddhism Courses, Bachelor of 5-Year Education Program,
Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University)

มนัสวี ศรีนนท์ และ พระมหามหวิเชียร ปุริสุตฺตโม

วัฒนธรรมไทยตามแนวพุทธศาสนา

(Thai Culture according to the Buddhist Principles)

พระปัญญา ฐิตญาโณ เขตต์พนธ์ วิชชุรังสี และ พรประทาน ชูโต

วารสารปารมิตา

JOURNAL OF PARAMITA

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2562)

Vol. 1 No. 1 (January – June 2019)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความหนังสือ และบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามหลักการศึกษาศาสนาและศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม (RESEARCH CENTER FOR DHAMMSUKSA PHRAPARIYATTIDHAMMA OF WATAWUTWIKASITARAM SCHOOL) ภูฏิกุลแม่ชาลั้ง ห้อง 305 เลขที่ 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถนนจรัญสนิทวงศ์ 71 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร 0860864258

ที่ปรึกษา

พระเทพปัญญามุนี	เจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระราชดิลก, ดร.	ประธานกรรมการบริหารการศึกษา
พระศรีวินยาภรณ์, ดร.	เจ้าคณะแขวงบางพลัด
พระมหาสมาน ธมฺมวชิโร	อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
ผศ.ดร.เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
ดร.วิลาสินี วัฒนมงคล	ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม

บรรณาธิการวารสาร

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการวารสาร

พระบุญฤทธิ์ อภิปัญโญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ธเนศ เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราชินา
พ.ต.ท.หญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
นายครรชิต มีซอก	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระมหาวิโรจน์ ญาณวีโร, ดร.	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร.	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาไพจิตร อุตตมธมฺโม, ดร.	วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาสายัณห์ เปมสีโล, ดร.	วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กฤต ศรียะอาจ	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.คงสฤษฏ์ แพงทรัพย์	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สำราญ ศรีคำมูล	วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤตสุขิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.สุรัชย์ พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.สมเจต หลวงกัน	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

ดร.มนัสวี ศรีนนท์ นายสุชาน มั๊กกะสัน นายอริย์ธัช เลิศอมรไชยกิจ นางสาวพรทิพย์ พุทธิกิตติวงศ์

พิมพ์ที่

จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลาฯ พุทธมณฑล นครปฐม 73170

โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

พ.ศ. 2562 นับว่าเป็นปีที่ 1 ในการจัดพิมพ์วารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม โดยทางกองบรรณาธิการได้บริหารจัดการวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI มีการตรวจประเมินผลงานวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายหน่วยงาน กล่าวคือมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 2 รูป/คน ประเมิน 1 บทความ เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานทางวิชาการนั่นเอง และในอนาคตต่อไป เมื่วารสารได้รับการรับรองคุณภาพจาก TCI แล้ว ก็จะเน้นการบริหารวารสารทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณให้เรียบร้อยและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไป

วารสารปารมิตาฉบับนี้ได้นำเสนอผลงานของนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่น่าสนใจดังนี้

1. บูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิมังคสูตร
(INTEGRATION OF BELIEF IN KAMMA AND RESULT OF KAMMA IN THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY WITH MAHAKAMMAVIBHANGA SUTTA) โดย บั้วบุษรา อัครศรุตติพงศ์ นักวิชาการอิสระ ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา พบว่า 1. กรรมมีหน้าที่ มีลำดับ และมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจนแก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรม หรืออกุศลกรรม ให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอน 2. หลักกรรมในมหากัมมวิมังคสูตรได้จำแนกกรรมและผลของกรรมโดยแสดงถึงบุคคล 4 ประเภท คือ 1) ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก 2) ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 3) ทำดีแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 4) ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก 3. ความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่นำมาบูรณาการด้วยมหากัมมวิมังคสูตรมีลักษณะ ดังนี้ 1) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ได้ทำกรรมชั่วต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบัน 2) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ทำกุศลกรรมไว้มากในชาติก่อน ๆ กุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ ส่วนกรรมชั่วที่เขาทำใหม่ยังไม่ทันให้ผล 3) ผู้ทำดีแล้วได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์ก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ทำความดีติดต่อกันตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบันกุศลกรรมนั้นส่งผล จึงทำให้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 4) ผู้ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี เพราะคนพวกนี้ได้ทำความชั่วไว้มากในชาติก่อน ๆ อกุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ 4. องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิมังคสูตร พบว่าการทำงานของกรรมและผลของกรรมมีหน้าที่มีลำดับและมีระยะเวลาในการให้ผลของกรรมแก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอน ส่วนการนำมาบูรณาการด้วยมหากัมมวิมังคสูตรเพื่อแสดงให้เห็นถึงภพภูมิที่บุคคลผู้รับผลของกรรมต้องไปรับผลของกรรมทั้งภพภูมิที่มีแต่ทุกข์เวทนาและภพภูมิที่มีแต่สุขเวทนาตามเหตุตามปัจจัยการส่งผลของกรรมทั้งฝ่ายอกุศลกรรมและฝ่ายกุศลกรรมได้เข้าใจอย่างถูกต้อง จึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ คือ “BUM Model” B คือ ความเชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรม U คือ ความรู้และเข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรม M คือ การกระทำที่ดี ทางแห่งการกระทำที่เป็นกุศลเพื่อความสุขความเจริญ

2. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร (THE PEOPLE'S OPINION TOWARDS ADMINISTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE OF NONGPLINGTAMBOL ADMINISTRATION ORGANIZATION MUEANG DISTRICT, KAMPHAENGPHET PROVINCE) โดย พระสมยศ สณญูโต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รวม 6 ด้าน แปลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักคุณธรรม และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ และอายุต่างกันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1) ด้านหลักนิติธรรม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรบริหารงานตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด 2) ด้านหลักคุณธรรม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรทำให้องค์กรปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน 3) ด้านหลักความโปร่งใส ความถี่สูงสุด ได้แก่ อบต.ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงาน 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตประชาชน และการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรให้ความสำคัญการวางแผนการปฏิบัติงานลดความบกพร่องผิดพลาดในการบริหาร

3. การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร (THE COMMUNITY DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH SANGHAVATTHU IV OF RATCHATHEWI OFFICE, BANGKOK) โดย พระพิระ กุสโล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า 1) การศึกษาการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.65 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ตามลำดับ คือ ด้านสมานัตตตา ด้านอติถจริยา ด้านปิยวาจา และด้านทาน 2) ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร การพัฒนาชุมชนในด้านทาน การแบ่งกระจายประสานงานของเจ้าหน้าที่ และชุมชนมีมีการปฏิบัติต่อกันอย่างสม่ำเสมอ เพียงพอทำให้การประสานงานในการพัฒนาต่าง ๆ

ได้อย่างราบรื่น การพัฒนาชุมชนในด้านปิยวาจา การให้ความรู้กับชุมชนอย่างมีประโยชน์แก่ประชาชนด้วยความจริงใจ ทำให้การประสานงานในการพัฒนาต่าง ๆ ภายในสำนักงานเขตราชเทวี เจ้าหน้าที่เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีการปฏิบัติต่อชุมชนได้อย่างดีเพียงพอ ทำให้การประสานงานต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น การบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชนด้วยความเต็มใจ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะได้รับการร้องขอหรือไม่ก็ตาม มีการปฏิบัติต่อประชาชนมากพอ ทำให้ไม่เป็นอุปสรรคในการรับรู้ข้อมูลของประชาชนในชุมชน การพัฒนาชุมชนในด้าน สمانัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ไม่แบ่งแยกหรือเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาชุมชน หรือเรื่องส่วนตัว มีการปฏิบัติต่อชุมชนอย่างเสมอภาคโดยไม่เหลื่อมล้ำกัน การบริหารจัดการงานในทุก ๆ ด้านมีความสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาชุมชน

4. แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิตในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Guidelines for the Improvement and Development of Specific Courses, 30 -Credit Buddhism Courses, Bachelor of 5 -Year Education Program, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University) โดย มณีสวี ศรีนนท์ สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล และ พระมหา มหวิรินทร์ ปุริสุตโตโม สรุพบว่า บทความนี้ศึกษาถึงสภาพการดำเนินการและการปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ผ่านมาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี และหลักสูตรอื่นๆ โดยกำหนดให้มีการรวมวิชาและคงวิชา รวมทั้งปรับหน่วยกิตให้เหลือจำนวน 18 หน่วยกิต คือ กลุ่มวิชาบังคับเรียน ให้เหลือ 12 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาเลือกเรียน คงไว้ 6 หน่วยกิต ตามเดิม

5. วัฒนธรรมไทยตามแนวพุทธศาสตร์ (Thai Culture according to the Buddhist Principles) โดย พระปัญญา ฐิตญาโณ วัดทองนเียน และเขตต์พนธ์ วิชชรังสี พรประทาน ชูโต นักวิชาการอิสระ ด้านวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา สรุพบว่า พุทธศาสนามีอิทธิพลและเป็นแม่แบบแห่งวัฒนธรรมที่ดั่งามของไทย คนไทยผูกพันกับความเชื่อและแนวปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา ดังนั้น วัฒนธรรมของสังคมไทยกับพุทธศาสนาจึงแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะพุทธศาสนาเป็นรากฐานแห่งสังคมไทยอย่างแท้จริง พุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยมีหน้าที่ต่อสังคมดังนี้ กำหนดรูปแบบของสถาบัน กำหนดบทบาท ควบคุมสังคม เป็นสัญลักษณ์ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม สร้างรูปแบบความประพฤติและการปฏิบัติร่วมกัน ช่วยตระหนักถึงความหมายและวัตถุประสงค์ของการมีชีวิต ตลอดถึงสร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพของสังคม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ค
สารบัญ	ฉ
บูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังสูตร (INTEGRATION OF BELIEF IN KAMMA AND RESULT OF KAMMA IN THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY WITH MAHAKAMMAVIBHANGA SUTTA) บัวบุษรา อัครศรุตพิงศ์	1
ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร (THE PEOPLE'S OPINION TOWARDS ADMINISSTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE OF NONGPLINGTAMBOL ADMINISTRATION ORGANIZATION MUEANG DISTRICT, KAMPHAENGPHEP PROVINCE) พระสมยศ สลัญญโธ	18
การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร (THE COMMUNITY DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH SANGAHAVATTHU IV OF RATCHATHEWI OFFICE, BANGKOK) พระพิระ กุสโล	32
แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Guidelines for the Improvement and Development of Specific Courses, 30-Credit Buddhism Courses, Bachelor of 5-Year Education Program, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University) มนัสวี ศรีนนท์ และ พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม	43
วัฒนธรรมไทยตามแนวพุทธศาสตร์ (Thai Culture according to the Buddhist Principles) พระปัญญา ฐิตญาโณ เขตต์พนธ์ วิชชรังสี และ พรประทาน ชูโต	55
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	67
การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนองานตีพิมพ์ในวารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	69

บูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร

INTEGRATION OF BELIEF IN KAMMA AND RESULT OF KAMMA IN THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY WITH MAHAKAMMAVIBHANGA SUTTA

บัวบุษรา อัครศรุตติพงศ์

Buabutsara Akkarasarutipong

นักวิชาการอิสระ ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา

Independent Scholar in Buddhism and Philosophy

E-mail: buabutsara@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 14 พฤษภาคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 พฤษภาคม 2562

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาหลักกรรมในมหากัมมวิภังคสูตร 3) เพื่อศึกษาการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร 4) เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร” งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา รวมทั้งเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาและปรัชญาจำนวน ๙ รูป/คน เพื่อที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร

ผลการวิจัย พบว่า 1. กรรมมีหน้าที่ มีลำดับ และมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจนแก่บุคคลที่กระทำ กุศลกรรม หรืออกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอน 2. หลักกรรมในมหากัมมวิภังคสูตรได้จำแนกกรรมและผลของกรรมโดยแสดงถึงบุคคล 4 ประเภท คือ 1) ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก 2) ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 3) ทำดีแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 4) ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก 3. ความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่นำมาบูรณาการด้วยมหากัมมวิภังคสูตรมีลักษณะ ดังนี้ 1) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็น่ากลัว เพราะบุคคลพวกนี้ได้ทำกรรมชั่วต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบัน 2) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ก็น่ากลัว เพราะบุคคลพวกนี้ทำกุศลกรรมไว้มากในชาติก่อน ๆ กุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ ส่วนกรรมชั่วที่เขาทำใหม่ยังไม่ทันให้ผล 3) ผู้ทำ

ดีแล้วได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์ก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ทำความดีติดต่อกันตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบันกุศลกรรมนั้นส่งผล จึงทำให้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 4) ผู้ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี เพราะคนพวกนี้ได้ทำความชั่วไว้มากในชาติก่อน ๆ อกุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ 4. องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิมังคสูตร พบว่าการทำงานของกรรมและผลของกรรมมีหน้าที่มีลำดับและมีระยะเวลาในการให้ผลของกรรมแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอน ส่วนการนำมาบูรณาการด้วยมหากัมมวิมังคสูตรเพื่อแสดงให้เห็นถึงภพภูมิที่บุคคลผู้รับผลของกรรมต้องไปรับผลของกรรมทั้งภพภูมิที่มีแต่ทุกข์เวทนาและภพภูมิที่มีแต่สุขเวทนาตามเหตุตามปัจจัยการส่งผลของกรรมทั้งฝ่ายอกุศลกรรมและฝ่ายกุศลกรรมได้เข้าใจอย่างถูกต้อง จึงก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ คือ “BUM Model” B คือ ความเชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรม U คือ ความรู้และเข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรม M คือ การกระทำที่ดี ทางแห่งการกระทำที่เป็นกุศลเพื่อความสุขความเจริญ

คำสำคัญ: ความเชื่อ, กรรม, ผลของกรรม

ABSTRACT

The objectives of this thesis were as follows:- 1) to study Kamma and result of Kamma in Buddhist philosophy, 2) to study the principles of Kamma in Mahakammavibhanga Sutta, 3) to integrate the belief of Kamma and the result of Kamma in Buddhist philosophy with Mahakammavibhanga Sutta, 4) to propose a model and create a new knowledge body on “Integration of the belief in Kamma and the result of Kamma in Buddhist philosophy with Mahakammavibhanga Sutta”. This research is a documentary research and its data are collected from primary sources, such as the Tripitaka, Commentaries, academic documents and other relevant research works. In order to obtain a certain model on integration of the belief in Kamma and the result of Kamma in Buddhist philosophy with Mahakammavibhanga Sutta, in-dept interview is carried on from 9 specialists in Buddhism and philosophy.

The result of this research were found as follows:- 1. Kamma has its own duty and session in giving the obvious result to the one who badly behaves or well behaves. That person will definitely reap suffering result and blissful result according to his prier action. 2. Mahakammavibhanga Sutta categorizes Kamma and results of Kamma into 4 kinds referring to 4 kinds of people as follows; firstly, one who commits a sin will be reborn in the planes of loss and woe, evil states, perdition and hell. Secondly, the one who behaves badly will be reborn in blissful states of existence and heaven. Thirdly, the one who behaves well will be reborn in blissful states of existence and heaven, and lastly, the one who behaves well

will be reborn in the planes of loss and woe, evil states, perdition and hell. 3.The belief in Kamma and retribution of Kamma in Buddhist philosophy integrated with Mahakammavibhanga Sutta shows that; 1) A person who commits a sin will be reborn in the planes of loss and woe, evil states, perdition and hell because he has done unwholesome continuously from the past to the present. 2) A person who did badly will be reborn in blissful states of existence and heaven because this person did more wholesome in the past existence. The result of wholesome conduct is being so powerful that the bad deeds in this life can not give an effect. 3) A person who behaves well will be reborn in blissful states of existence and heaven because he has done goodness continuously from the past existence to present. Therefore the benefaction will result in being reborn in blissful states of existence and heaven. 4) A person who behaves well will be reborn in the planes of loss and woe, evil states, perdition and hell because this person commits so much sin in the past existence that the sin is still affecting him accordingly. 4.The model and knowledge body on “Integration of the belief in Kamma and the result of Kamma in Buddhist philosophy with Mahakammavibhanga Sutta indicated that Kamma has its own duty and session in giving the obvious result to the one who did unwholesome or wholesome definitely. The integration with Mahakammavibhanga Sutta is to present states or planes of existence where ones will inevitably reap the fruits of their wholesome and unwholesome actions. The model from the study can be summed up with “BUM Model”. **B** refers to belief in Kamma and its result, **U** is used for understanding of Kamma and the result of Kamma, and **M** is for meritorious action.

Keywords: belief, Kamma, result of Kamma

1. บทนำ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงเป็นดวงประทีปแห่งโลกและจักรวาล ทรงบังเกิดขึ้นเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่มวลหมู่สรรพสัตว์ เป็นนาถเอกของโลกและจักรวาล เป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดไม่มีสิ่งใดเปรียบได้ ตลอดระยะเวลาตั้งแต่วันแรกที่ทรงปรารถนาเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนถึงวันปรินิพพานนั้น ทรงบำเพ็ญเพียรสั่งสมบุญสร้างบารมีทำความเห็นของพระองค์ให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง แสวงหาและมุ่งตรงต่อหนทางสู่พระนิพพาน ทรงค้นพบเห็นทุกข์ เหตุทำให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ ได้แก่ ดับต้นเหตุ และทางให้ถึงความดับทุกข์ และทรงรู้ว่าสรรพสัตว์ที่ยังประสบทุกข์อยู่เพราะมีความเห็นไม่ถูกต้องจึงสร้างกรรมชั่วแก่กันและกัน ดังนั้น จึงทรงปลุกฝังให้มนุษย์มีความเห็นถูกต้องซึ่งเป็นเรื่องที่ส่งผลต่อการสร้างกรรมดี โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ และสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งในพุทธปรัชญาเถรวาทเพราะวิถีชีวิตของคนทุกคนนับตั้งแต่เกิดจนตาย ทุกชีวิตจะดำเนินไปในทางดีหรือทางชั่ว ก็ขึ้นอยู่กับกรรมหรือการ

กระทำที่ตนทำไว้ทั้งสิ้น ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “กมฺมุนา วตตตี โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” (ขุ.สุ. 25/2530/342) นั่นเป็นเพราะส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกรรมเก่าที่ได้เคยกระทำไว้ในอดีตชาติเดียวกัน หรือในอดีตชาติ อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากกรรมใหม่ที่สร้างขึ้นเองในปัจจุบันทางกายกรรม วาจกรรม และ มโนกรรม จึงมีพุทธดำรัสสอนผู้คนที่ทั้งหลายในโลกให้รู้ถึงกรรมและการให้ผลของกรรมตามความจริงที่ว่า วิถีชีวิตของสรรพสัตว์ตกอยู่ภายใต้กฎของกรรม จะเห็นได้ว่าความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับกรรม และการให้ผลของกรรมจึงเป็นคำสอนที่สำคัญยิ่ง ซึ่งผู้ที่ถือตนว่าเป็นพุทธศาสนิกชนควรพยายามศึกษาและทำความเข้าใจให้ชัดเจนในเรื่องนี้ เพราะผู้ที่มีความเชื่อเรื่องกรรมย่อมได้เปรียบกว่าคนที่ไม่เชื่อ ซึ่งจะทำให้สามารถอดทนต่อความทุกข์ยากลำบาก ความผิดหวัง ความขมขื่น และเคราะห์ร้ายที่เกิดขึ้นกับตนได้ เพราะเมื่อเข้าใจความเป็นจริงแล้วย่อมถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นกรรมที่ตนทำมาแต่อดีต จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นอยู่ในการทำความดี แต่คนที่ประกอบกรรมชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่เชื่อเรื่องของกรรม และการให้ผลของกรรมไม่เชื่อเรื่องบุญและบาป จึงทำให้บุคคลเหล่านี้มุ่งแสวงหาแต่ทรัพย์สินสมบัติและความสุข โดยไม่คำนึงว่าสิ่งที่ได้มานั้นจะถูกหรือผิด จะทำให้บุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนหรือไม่

สังคมไทยแต่เดิมนั้นได้มีการปลูกฝังความนิยมให้มีความเชื่อในกฎแห่งกรรมจนมีสำนวนว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และนิยมยกย่องคนดี คือ คนที่มีคุณธรรม แต่ปัจจุบันสังคมไทยได้มีความนิยมที่เปลี่ยนไป การให้ความสำคัญเรื่องกรรมได้ลดน้อยถอยลง สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากเพราะสังคมไทยไปรับวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเข้ามายอมให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทเพื่ออำนวยความสะดวกสบายต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยในทุกเรื่อง จนส่งผลให้ความเชื่อความนิยมของคนไทยเปลี่ยนไป เป็นสังคมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม จากความนิยมเดิมที่ยกย่องคนดีมีศีลธรรม และเชื่อในกฎแห่งกรรมตามสำนวนที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้ได้เจือจางหายไป สังคมไทยได้กลับกลายเป็นสังคมที่มีความนิยมไปยกย่องวัตถุ คนดี คือ คนที่มีทรัพย์สินสมบัติ มีอำนาจ ทำให้คำว่า “ดี” ในความหมายของสังคมในยุคปัจจุบัน คือ ด้ววัตถุสิ่งของ เงินทอง ชื่อเสียง เกียรติยศ แม้ว่าผู้ที่ได้รับการยกย่องนั้นจะเป็นผู้ประพฤดิเสื่อมเสีย แต่สังคมโดยทั่วไปไม่ได้ให้ความสนใจความประพฤดิ หรือวิธีการที่ทำให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของเหล่านั้นเพียงแต่ขอให้ได้มาเป็นพอ สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาหลายมาเป็นผลกระทบต่อความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ในสังคมไทยทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องกรรมคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงแต่เรื่องกฎแห่งกรรมเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง ซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจให้แจ่มแจ้งได้ด้วยวิธีเพียงแค่พินิจพิจารณาไตร่ตรอง หรือคาดเดาเอาเอง แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังตรัสว่า กฎแห่งกรรมเป็นเรื่องจินตนาการ เป็นเรื่องเหนือวิสัย เกินกว่าปัญญาของมนุษย์ธรรมดาที่จะเข้าใจได้ หากคิดมากเกินไปจะทำให้เป็นบ้าได้ ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เห็นความชัดเจนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอามหากัมมวิภังคสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงเรื่องกรรมของบุคคล 4 จำพวกกับพระอานนท์ เพื่อตอบคำถามเรื่องกรรมที่มีความลึกลับซับซ้อนคมกริบภาพโดยได้ทรงตรัสว่าคนบางคนที่ทำความชั่วคือ อุกุศลแล้วไปบอขายก็มี ไปสวรรค์ก็มี และคนบางคนทำความดี คือ กุศลแล้วไปสวรรค์ก็มี ไปบอขายก็มี ที่เป็นดังนี้เพราะกรรมเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนต้องอาศัยปัญญาพิจารณาปัจจัยองค์ประกอบทั้งที่เป็นเหตุไกลและเหตุใกล้ อันเป็นผลทั้งในปัจจุบันและอนาคต เมื่อตายแล้วไปดีบ้าง ไปชั่วบ้างนั้นด้วยอาศัยเหตุใกล้ คือ มรณสนันนกรรม มีบทบาทเป็นสำคัญก่อนตาย จุดมุ่งหมายที่ตรัสสอนก็เพื่อไขข้อข้องใจเกี่ยวกับปัญหาที่ซับซ้อนเกี่ยวกับ

เรื่องกรรมดังกล่าวเพื่อหาข้อสรุปของปัญหาทางอภิปรายที่ยากแก้สยแห่งตรรกะจะเข้าถึงได้ ต้องอาศัยการหยั่งรู้ในเรื่องกฎแห่งกรรมเท่านั้น

เมื่อพุทธศาสนิกชนต่างได้ศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้และเข้าใจในเรื่องของกรรมและ การให้ผลของกรรมแล้ว จะทำให้ปัญหาของการละเมิดศีลธรรมหรือปัญหาจริยธรรมคงจะลดน้อยลงไป เพราะคนจะมีความอายชั่วกลัวบาป แต่หากคนเรายังไม่มีความเชื่อในเรื่องนี้หรือยังมีความสงสัย คนก็อาจจะไม่อยู่ในกรอบแห่งจริยธรรมหรือศีลธรรม ความเชื่อเรื่องนี้สำคัญอย่างไร ในทางพระพุทธปรัชญา ความไม่เชื่อเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด จัดเป็นมิจฉาทิฎฐิประเภทหนึ่ง มิจฉาทิฎฐิ คือ ความเห็นผิด เป็นระบบความเชื่อซึ่งพุทธศาสนิกชนจะต้องไม่รับเข้ามาในความคิด โดยเฉพาะข้อที่ว่าไม่มีผลแห่งกรรมตีกรรมชั่ว ข้อนี้สำคัญมาก เพราะถ้าคนเราเชื่อว่ามีผลกรรมตีกรรมชั่วแล้ว ในการดำเนินชีวิตคนเราอาจไม่เกรงกลัวบาปกรรมอะไรทั้งนั้น ซึ่งมีผลทำให้สังคมไทยไม่อยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนั้น ถ้าเรามองในแง่ของนักปฏิบัตินิยมก็ต้องยอมรับว่าความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมจะช่วยทำให้สังคมดีขึ้น

ดังนั้น จากปัญหาและเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจวิจัย ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์เรื่อง กรรมและการให้ผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อจะชี้ให้เห็นถึงการให้ผลของกรรมตามเหตุที่ได้กระทำไว้จากเรื่องราวในอดีตซึ่งมีปรากฏอยู่ในพุทธปรัชญาเถรวาท โดยการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมด้วยมหากัมมวิภังคสูตร เพื่อจะได้นำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ รูปแบบการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตรต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2.2 เพื่อศึกษาหลักกรรมในมหากัมมวิภังคสูตร
- 2.3 เพื่อศึกษาการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร
- 2.4 เพื่อนำเสนอแนวทาง และการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร”

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ปกรณ์วิเสสภาษาไทย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก เพื่อศึกษาถึงแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “บูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร” และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญาที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาจากเอกสาร

การศึกษาจากเอกสาร ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท และหลักคำสอนในมหากัมมวิภังคสูตรเพื่อสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีการดำเนินการในขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีปรากฏอยู่ในเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) โดยใช้คัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2525

2. ศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในมหากัมมวิภังคสูตรที่มีปรากฏอยู่ในเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่พระอรรถกถาจารย์รุ่นหลังได้เขียนไว้ ได้แก่ คัมภีร์วิสุทธิมรรค ฉบับแปล เป็นต้น

3. ศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมจากเอกสารที่เป็นผลงานของผู้รู้ทางพระพุทธศาสนา แล้วสรุปประเด็นที่ศึกษาเพื่อนำมาบูรณาการด้วยความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมที่ปรากฏในมหากัมมวิภังคสูตร

4. นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท ศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. ขอคำแนะนำปรึกษาและความเห็นจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และจากท่านผู้รู้ที่มีความชำนาญการและแตกฉานเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือและการสัมภาษณ์

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างโดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา จำนวน ๙ รูป/คน

ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย และเครื่องมือสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งที่เป็นพระภิกษุและฆราวาสรวม 3 รูป/คน หลังจากนั้นติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์และไปสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ท่านเหล่านั้นสะดวกในการให้สัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนั้น ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา ทั้งที่เป็นพระภิกษุและฆราวาสรวม 3 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อความถามภาคสนามตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือได้มากที่สุด

2. เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ที่ตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้ว จึงติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์และไปสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นสะดวกในการให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล

3. เมื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถืออีกครั้ง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระเบียบ โดยแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ ทำการแยก จัดประเภท และเรียงลำดับตามความเหมาะสมให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งจำแนกเป็นข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตามลักษณะเนื้อหาของข้อมูลหลังจากนั้นก็ให้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และอธิบาย

ความให้ได้ความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อหาและคำตอบในการวิจัย โดยพิจารณาว่ามีความสอดคล้องหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่แล้วจัดประเภท เรียบเรียงเป็นงานวิจัยเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิกังคสูตรเพื่อนำไปสู่การสรุปผล

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แล้วบันทึกไว้ในลักษณะของการบรรยาย (Descriptive) เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการบูรณาการด้วยความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมที่ปรากฏในมหากัมมวิกังคสูตรใน 4 ประเด็น คือ 1. ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก 2. ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 3. ทำดีแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 4. ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก

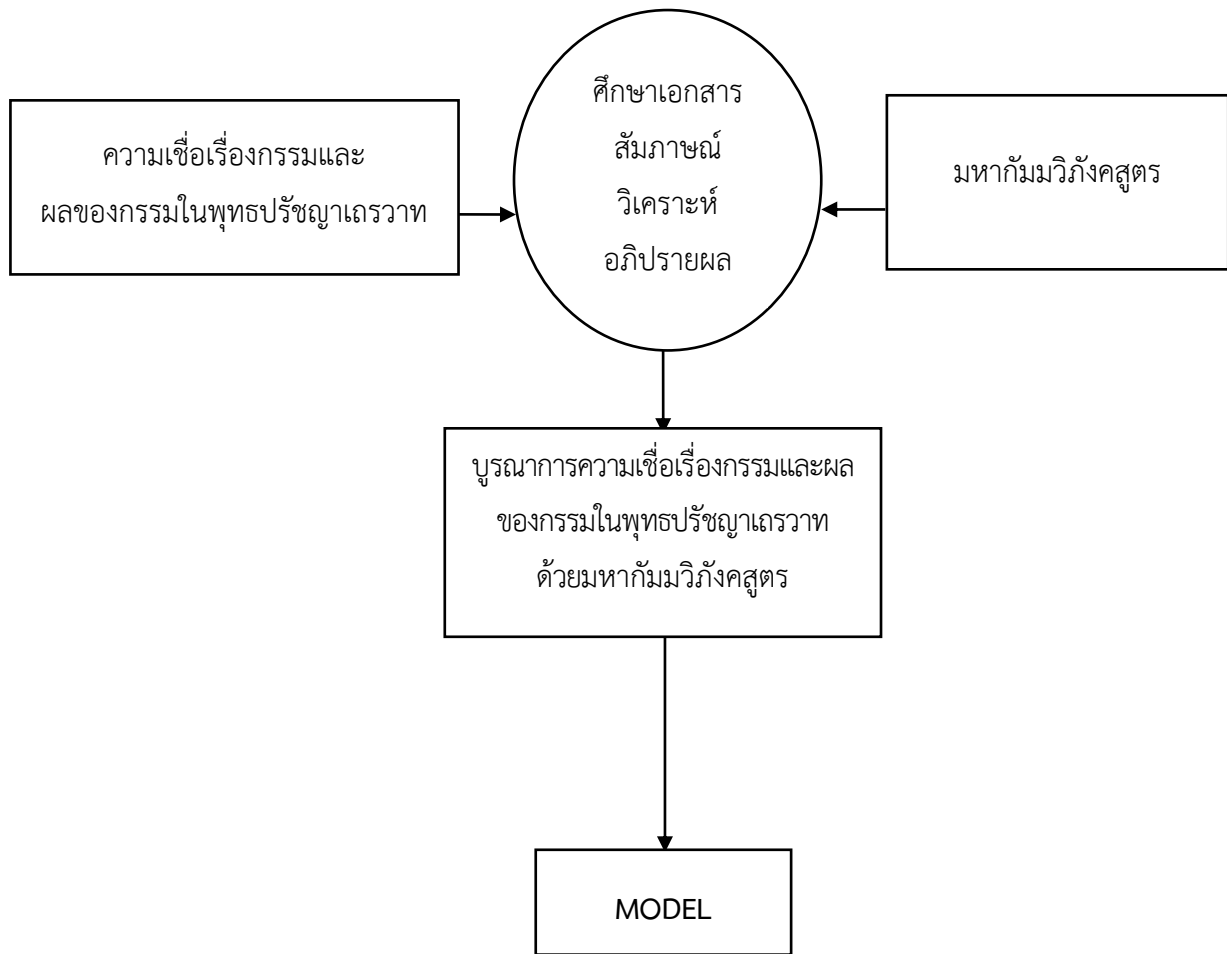
ผู้วิจัยจะนำเสนอผลงานการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการบรรยายในเชิงคุณภาพตามความเหมาะสมแก่เนื้อหาในบทต่าง ๆ ตามลำดับและเรียบเรียงออกมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ (MODEL)

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 ทำให้ทราบความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท
- 4.2 ทำให้ทราบหลักกรรมในมหากัมมวิกังคสูตร
- 4.3 ทำให้ทราบการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิกังคสูตร
- 4.4 ทำให้ทราบรูปแบบบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิกังคสูตร เป็นอย่างไร
- 4.5 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรม และผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิกังคสูตร ก่อให้เกิดประโยชน์การศึกษาความเชื่อเรื่องของกรรม ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงตามที่คัมภีร์ได้กล่าวไว้จะนำไปความเข้าใจเรื่องของกรรม และผลของกรรมอย่างถูกต้องตามแนวทางของพุทธปรัชญาเถรวาท

5. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นศึกษาจากพระไตรปิฎก และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก เริ่มจากการศึกษาเรื่องความเชื่อของกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท และศึกษามหากัมมวิกังคสูตรพร้อมทั้งนำสิ่งที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น เพื่อทำการเก็บข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดนี้มาทำการวิเคราะห์สรุป เพื่อแสดงให้เห็นคุณค่าของความเชื่อของกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท แล้วนำไปบูรณาการด้วยมหากัมมวิกังคสูตร แล้วมาทำการเรียบเรียงวิเคราะห์สรุปอภิปรายผล และนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิกังคสูตรโดยสรุปกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

แผนภูมิกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

6. บทสรุป

การแสดงผลความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตรนี้ความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับกรรมและผลของกรรมถือเป็นคำสอนที่สำคัญในพุทธปรัชญาเถรวาท จึงควรศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรมให้เข้าใจเพื่อที่จะได้เกิดความเชื่อที่ถูกต้องอย่างแท้จริง ความเชื่อเรื่องกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทเมื่อกล่าวโดยรวมแล้วบุคคลจะต้องมีความเชื่อในพระพุทธเจ้าเสียก่อน จึงจะมีความเชื่อในเรื่องคำสอนที่ถูกต้องตามกฎแห่งเหตุและผลที่พระองค์ตรัสรู้และตรัสสอน ความเชื่อในรูปแบบของตถาคตโพธิสัทธานี้คือ การพิจารณาโดยใช้ปัญญาก่อนปลงใจเชื่อในพระพุทธเจ้า เป็นหลักในความเชื่อ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของพุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธาและกัมมสัทธา เชื่อกรรมและวิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม ส่วนประเภทหลัง คือ กัมมัสสกตาสัทธา เป็นเรื่องของความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญารู้และเข้าใจเหตุผล ซึ่งมีอยู่ตามธรรมดาของโลก และในกัมมัสสกตาสัทธานี้ เป็นการรวมเอา กัมมสัทธาและวิปากสัทธาเข้าไว้ด้วย เพราะมีลักษณะเป็นเหตุผล และเป็นเรื่องของกฎแห่งกรรม แสดงให้เห็นว่าความเชื่อ หรือศรัทธานั้นเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อนำไปสู่ปัญญาพิจารณาสอดส่องธรรม จนสามารถรู้และเข้าใจ พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแบ่งตามเหตุผล ทรง

แสดงเรื่องการจำแนกกรรมและผลของกรรม ซึ่งมนุษย์ทุกคนจะต้องมีความเห็นความเข้าใจถูกต้องในเรื่องกรรมและผลของกรรม

ความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทแบ่งได้ 3 หมวด รวม 12 ประเภทซึ่งมีหน้าที่มีลำดับ และมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจน แก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอนดังนี้ 1. ชนกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมคือนำสัตว์ไปเกิดในภพภูมิต่าง ๆ 2. อุปัตถัมภกกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรม มีหน้าที่อุปถัมภ์ค้ำชูกรรม 3. อุปปีฬกกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมคือมีหน้าที่เบียนกรรมอื่น 4. อุปฆาตกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมคือเข้าไปฆ่าหรือเข้าไปตัดรอนกรรมอื่น ที่มีสภาพตรงกันข้ามกับตนได้อย่างเด็ดขาด 5. ครุกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมเป็นกรรมหนักซึ่งมีอำนาจให้ผลเป็นลำดับแรกบรรดากรรมทั้งหลายที่สัตว์ในสังสารวัฏกระทำลงไป กรรมใดที่จะมีประสิทธิภาพหนักเช่นเดียวกับครุกรรมเป็นอันไม่มี 6. อาสนนกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมในเวลาใกล้จะตาย ซึ่งมีอำนาจให้ผลเป็นลำดับที่สอง 2 รองจากครุกรรม 7. อาจิณณกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมที่กระทำบ่อย ๆ ซึ่งมีอำนาจให้ผลเป็นลำดับที่สาม 8. กัตตดากรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมกรรมที่สักแต่ว่ากระทำซึ่งอำนาจให้ผลเป็นลำดับที่สี่ 9. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรมทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมในปัจจุบันคือให้ผลในชาตินี้ 10. อุปปัชชเวทนิยกรรมทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมในชาติหน้า 11. อปราปรเวทนิยกรรมทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมในชาติต่อไป 12. อโหสิกรรม ทำหน้าที่ในการให้ผลของกรรมที่สำเร็จเป็นกรรมแล้ว แต่กลายเป็นหมันไปเพราะไม่มีโอกาสให้ผลใน อดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาล

กรรมและผลของกรรมทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้มีอยู่ทั้งหมด 12 ประการ ดังกล่าวมาแล้วและจะเห็นว่ากรรมไม่ได้สูญหายไปไหน แต่กำลังทำงานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งกรรมแต่ละหมวดก็มีหน้าที่ มีลำดับและมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจน เปรียบเหมือนการปลูกต้นไม้ที่กว่าต้นไม้ชนิดนั้น ๆ ที่ปลูกขึ้นมาจะเจริญเติบโตขึ้นมาให้ร่มเงา แผ่กิ่งก้านสาขาได้นั้นต้องใช้เวลาในการเจริญเติบโตเป็นเดือนเป็นปี กรรมก็เช่นกัน มีหน้าที่ มีลำดับและมีระยะเวลาในการให้ผลแก่บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอน

ส่วนหลักคำสอนในมหากรรมวิภังคสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเรื่องการจำแนกกรรมและผลของกรรม โดยแสดงถึงภพภูมิที่ต้องไปรับผลของกรรมซึ่งทำให้ผู้เห็นไม่ตลอดสายเข้าใจผิด ทรงแสดงเหตุผล คือ กรรมดีกรรมชั่วที่ทำก่อนทำหลัง และการมีความเห็นถูกเห็นผิดก่อนตายว่า อาจแทรกส่งผลให้คนเข้าใจผิดได้ แต่ความจริงกรรมทุกอย่างจะส่งผลทั้งสิ้นเพียงแต่เข้าใจให้ตลอดสายและไม่สับสนเหตุผลคำสอนเหล่านี้ได้ช่วยแก้ไขข้อข้องใจแก่บุคคลทั่วไปที่เข้าใจกันผิดว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” หรือ “ทำดีกลับไม่ได้ดี ทำชั่วกลับไม่ได้ชั่ว ซึ่งไม่สมเหตุผล” หรือ “ทำชั่วได้รับผลดี ทำดีได้รับผลชั่ว” ปัญหาเหล่านี้คลี่คลายลงได้ก็ด้วยความเข้าใจในมหากรรมวิภังคสูตร ซึ่งพระพุทธเจ้าสอนในเรื่องผลของกรรมที่ไม่ได้มีลำดับแน่นอนว่ากรรมไหนจะส่งผลก่อนหรือหลัง ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย แต่ถึงอย่างไรก็ต้องได้รับแน่นอนไม่วันใดก็วันหนึ่งหรือชาติใดชาติหนึ่ง ในมหากรรมวิภังคสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องการจำแนกกรรมและผลของกรรมโดยแสดงถึงบุคคล 4 ประเภท คือ

1) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี ทั้งนี้เพราะบุคคลพวกนี้ได้ทำกรรมชั่วต่อเนื่องกัน มาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบันชาติ อกุศลกรรมย่อมทำหน้าที่ส่งผลของกรรมอันเป็นความทุกข์ความเดือดร้อน ให้เกิดแก่บุคคลผู้รับกรรม โดยนำพาบุคคลผู้รับผลของกรรมนั้นให้ไปเกิดเป็นสัตว์บาป เสวยทุกข์โศกอยู่ใน อบายสถาน 4 ภูมิ คือ 1. ตีรจฉานภูมิ 2. เปตติวิสัยภูมิ 3. อสุรกายภูมิ 4. นิรยภูมิ เสวยทุกข์เวทนา

2) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ก็มี เพราะบุคคลพวกนี้ทำกุศลกรรมไว้มากในชาติก่อน ๆ กุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ ส่วนกรรมชั่วที่เขาทำใหม่ ยังไม่ทันให้ผล จึงทำให้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์กุศลกรรม ย่อมทำหน้าที่เปียดเบียนทำร้ายกรรมชั่วอกุศลกรรมที่ให้ผลเป็นความทุกข์ ความเสื่อมไม่ให้ส่งผล แล้วให้ผลของ กรรมฝ่ายกุศลส่งผลก่อนจึงได้รับความสุขความเจริญ

3) ผู้ทำดีแล้วได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์ เพราะบุคคลพวกนี้ทำความดีติดต่อกันตั้งแต่อดีตชาติจนถึง ปัจจุบันกุศลกรรมนั้นส่งผล จึงทำให้ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ได้รับความสุขความเจริญ

4) ผู้ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี เพราะคนพวกนี้ได้ทำความชั่วไว้มากในชาติก่อน ๆ อกุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ กุศลกรรมที่เขาทำใหม่ยังไม่มีโอกาสให้ผล อกุศลกรรมที่มีอำนาจมากกว่าย่อม ส่งผลก่อน ส่งผลของกรรมอันเป็นความทุกข์ความเดือดร้อนให้เกิดแก่บุคคลผู้รับผลของกรรมนั้น

จะเห็นในมหากัมมวิภังคสูตรได้กล่าวถึงภพภูมิที่บุคคลต้องไปรับผลของกรรมที่ได้กระทำไว้ คือ อาจจะไป เกิดในที่ทุคติอบายภูมิหรือไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ซึ่งผลของกรรมมีอำนาจพาพาสัตว์ทั้งหลายให้มีชีวิต ความเป็นไปที่แตกต่างกันทั้งสุขและทุกข์ตามภพภูมิซึ่งจำแนกตามการรับผลของกรรมทั้งฝ่ายอกุศลกรรมและ ฝ่ายกุศลกรรม ซึ่งหลักคำสอนในมหากัมมวิภังคสูตรแสดงให้เห็นเรื่องกรรมและการรับผลของกรรม ที่มีความ สลับซับซ้อนมาก คนที่ มองเรื่องกรรมและผลของกรรมในสายสั้น จึงไม่อาจเข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้งโดย ตลอดได้ แม้ผู้ได้ญาณระลึกชาติหนหลังได้ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ และได้อนาคตังสญาณ คือ ญาณรู้อนาคต แต่ได้ระยะสั้นเพียงชาติ 2 ชาติ ก็ยังหลงเข้าใจผิดได้ เพราะเห็นผู้ประกอบกรรมชั่วในปัจจุบันบางคนตายแล้ว ไปบังเกิดในสวรรค์ เห็นผู้ทำกรรมดีบางคนตายแล้วเกิดในนรก เขาไม่มีญาณที่ไกลกว่านั้น จึงไม่อาจเห็นกรรม และผลของกรรมตลอดสายได้ส่วนผู้มีญาณทั้งในอดีตและอนาคตไม่มีที่สิ้นสุดเช่นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถเห็นกรรมและชีวิตได้ตลอดสาย ทรงสามารถชี้ได้ว่า ผลอย่างนี้ ๆ มาจากกรรมอย่างใดได้อย่างแท้จริง

การวิจัยเรื่องบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิภังคสูตร นั้นพบว่าความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงถึงการทำงานของ กรรมและผลของกรรมไว้อย่างชัดเจนซึ่งมีหน้าที่ มีลำดับ และมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจนแก่บุคคลที่ กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอนส่วนการนำมาบูรณาการด้วยมหากัมมวิภังค สูตรเพื่อแสดงให้เห็นถึงภพภูมิที่บุคคลผู้ต้องรับผลของกรรมต้องไปรับผลของกรรมทั้งภพภูมิที่มีแต่ทุกขเวทนา และภพภูมิที่มีแต่สุขเวทนาตามเหตุตามปัจจัยการส่งผลของกรรมทั้งฝ่ายอกุศลและฝ่ายกุศลที่มีความ สลับซับซ้อนได้เข้าใจอย่างถูกต้อง

7. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิ
 ภัทศสูตรพบว่าความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นพระพุทเจ้าได้ทรงแสดงถึงการ
 ทำงานของกรรมและผลของกรรมไว้อย่างชัดเจนซึ่งมีหน้าที่ มีลำดับ และมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจน แก่
 บุคคลที่กระทำอกุศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอนส่วนการนำมาบูรณาการด้วย
 มหากัมมวิภัทศสูตรเพื่อแสดงให้เห็นถึงภพภูมิที่บุคคลผู้ต้องรับผลของกรรมต้องไปรับผลของกรรม คือ กรรมดี
 กรรมชั่วที่ทำก่อนทำหลัง และการมีความเห็นถูกเห็นผิดก่อนตายว่า อาจแทรกส่งผลให้คนเข้าใจผิดได้ แต่ความ
 จริงกรรมทุกอย่างจะส่งผลทั้งสิ้นคำสอนเหล่านี้ได้ช่วยแก้ไขข้อข้องใจแก่บุคคลทั่วไปที่เข้าใจกันผิดว่า “ทำดีได้ดี
 มีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” หรือ “ทำดีกลับไม่ได้ดี ทำชั่วกลับไม่ได้ชั่ว ซึ่งไม่สมเหตุสมผล” หรือ “ทำชั่วได้รับ
 ผลดี ทำดีได้รับผลชั่ว” ปัญหาเหล่านี้คลี่คลายลงได้ก็ด้วยความเข้าใจในมหากัมมวิภัทศสูตร ผู้เป็นชาวพุทธทุกคนจึง
 ควรเชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรม ควรพยายามศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรมให้
 ถูกต้องคนที่เชื่อในเรื่องกรรม ย่อมได้เปรียบกว่าคนที่ไม่เชื่อ คนที่เชื่อเรื่องกรรมย่อมสามารถอดทนรับความ
 ทุกข์ยากลำบาก ความผิดหวัง ความขมขื่นและเคราะห์ร้ายที่เกิดแก่ตนได้ เพราะถือว่าเป็นกรรมที่ทำมาแต่อดีต
 ไม่ตีโพยตีพายว่าโลกนี้ไม่มีความยุติธรรม ตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ทำดีแล้วไม่ได้ดี คนที่เชื่อในเรื่องกรรมจะ
 ยึดมั่นอยู่ในการทำความดีต่อไป จะเป็นผู้สามารถให้อภัยแก่ผู้อื่น และจะเป็นผู้มีหิริโอตตปปะคนทีประกอบ
 กรรมทำชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ส่วนใหญ่เป็นคนไม่เชื่อเรื่องกรรม ไม่เชื่อเรื่องบุญและบาป ไม่เชื่อเรื่องตาย
 แล้วเกิด คนพวกนี้เกิดมา จึงมุ่งแสวงหาทรัพย์สมบัติและความสุขสบายให้แก่ตัว โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สมบัติ
 หรือความสนุกสนานที่ตนได้มาถูกหรือผิด และทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ สัตว์ทั้งหลายมีกรรม
 เป็นของตน กรรมนั้นย่อมเป็นของเราโดยเฉพาะ และเราจะเป็นผู้รับผลของกรรมนั้นจะโอนให้ผู้อื่นไม่ได้ เช่น
 เราทำกรรมชั่วอย่างหนึ่ง เราจะต้องรับผลของกรรมชั่วนั้น จะลบล้างหรือโอนไปให้ผู้อื่นไม่ได้ แม้ผู้อื่นจะยินดี
 รับโอนกรรมชั่วของเราก็ตาม กรรมดีก็เช่นเดียวกัน ผู้ใดทำกรรมดี กรรมดีย่อมเป็นของผู้ทำโดยเฉพาะ มนุษย์เรามี
 ภาวะความเป็นไปต่าง ๆ กัน เช่น ดีหรือชั่ว รวยหรือจน เจริญหรือเสื่อม สุขหรือทุกข์ ก็เนื่องจากกรรมของ
 ตนเองทั้งสิ้นและกรรมใดที่ทำลงไปจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลตอบแทนเสมอ และย่อม
 ติดตามผู้ทำเหมือนเงาติดตามตน หรือเหมือนกับล้อเกวียนที่หมุนตามรอยเท้าโคไปฉะนั้น ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงมี
 กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย หากเราทำกรรมดีเราก็ได้รับความสุขความเจริญ กรรมดี จึงเป็นสิ่งที่คอยให้ความอุปการะ
 และส่งเสริมให้เราประสบแต่ความสุขและความเจริญ แต่ถ้าเราทำกรรมชั่ว กรรมชั่วก็คอยล้างผลาญเราให้
 ประสบแต่ความทุกข์ และความเสื่อม ฉะนั้นผู้ที่เข้าใจในเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วย
 มหากัมมวิภัทศสูตรอย่างถูกต้องและนำไปปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีความสุขทั้งในชาติ
 นี้และชาติหน้า เป็นวิถีชีวิตที่ประเสริฐดีงามมีผลประจักษ์กับชีวิตได้จริงเป็นเป้าหมายของทุก ๆ ชีวิตด้วยการ
 ที่พัฒนาตนเองให้มีความสุขอยู่ได้ในโลกนี้อย่างไม่หลงโลก ดังนั้นเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุด จึงควรที่จะนำมาให้เป็น
 ต้นแบบแห่งการศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทและนำมาบูรณาการด้วยมหากัมม
 ภัทศสูตรใน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี 2) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติ
 โลกสวรรค์ก็มี 3) ผู้ทำดีแล้วได้เกิดในสุคติโลกสวรรค์ก็มี 4) ผู้ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรกก็มี

ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ คือ “การบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมมวิมังคสูตร” ในครั้งนี้ จึงได้แก่ **BUM Model**

B = (Belief) คือ ความเชื่อ หมายถึง ศรัทธา ตามคำสอนในพระพุทธานุศาสน์ ชาวพุทธควรมีศรัทธา 4 อย่าง คือ 1. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือ เชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้จริง เป็นผู้ประกอบด้วยพระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ 2. กัมมสัทธา เชื่อเรื่องกรรม คือ เชื่อว่ากรรมมีจริง 3. วิปากสัทธา เชื่อเรื่องผลของกรรม คือ เชื่อว่ากรรมที่บุคคลทำ ไม่ว่าจะดีหรือชั่ว ย่อมให้ผลเสมอ 4. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน คือ เชื่อว่าผลที่เราได้รับ เป็นผลแห่งการกระทำของเราเอง ซึ่งอาจจะเป็นกรรมที่ทำในปัจจุบันชาติหรืออดีตชาติ

ความเชื่อหรือศรัทธา 4 อย่าง เป็นความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับกรรมและผลของกรรมซึ่งเป็นคำสอนที่สำคัญในพุทธปรัชญาเถรวาท

U = Understanding หมายถึง ความรู้และเข้าใจเรื่องกรรม และผลของกรรมด้วยเหตุผล ซึ่งประกอบด้วยปัญญาแสดงให้เห็นถึงความรู้เพื่อนำไปสู่ปัญญาพิจารณาสอดส่องธรรมจนสามารถรู้และเข้าใจจึงเป็นตัวการสนับสนุนที่จะทำให้บุคคลดำเนินไปสู่ทางแห่งความสำเร็จ ตามความปรารถนาจะเห็นว่ากรรมและผลของกรรมมีการทำงานอยู่ตลอดเวลาไม่ขาดและมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจนและในมหากัมมวิมังคสูตรได้กล่าวถึงภพภูมิที่บุคคลต้องไปรับผลของกรรมที่ได้กระทำไว้คืออาจจะไปเกิดในทุคติอบายภูมิหรือไปเกิดในที่สุดคติโลกสวรรค์ซึ่งผลของกรรมมีอำนาจพาสัตว์ทั้งหลายให้มีชีวิตความเป็นไปที่แตกต่างกันทั้งสุขและทุกข์ตามภพภูมิซึ่งจำแนกตามการรับผลของกรรมทั้งฝ่ายอกุศลกรรมและฝ่ายกุศลกรรม ซึ่งหลักคำสอนในมหากัมมวิมังคสูตรแสดงให้เห็นเรื่องกรรมและการรับผลของกรรม ที่มีความสลับซับซ้อนมาก คนที่มองเรื่องกรรมและผลของกรรมในสายสั้น จึงไม่อาจเข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้งโดยตลอดได้ แม้ผู้ใดญาณระลึกชาติหนหลังได้ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ และได้อนาคตังสญาณ คือ ญาณรู้อนาคต แต่ได้ระยะสั้นเพียงชาติ 2 ชาติ ก็ยังหลงเข้าใจผิดได้ เพราะเห็นผู้ประกอบกรรมชั่วในปัจจุบันบางคนตายแล้วไปบังเกิดในสวรรค์ เห็นผู้ทำกรรมดีบางคนตายแล้วเกิดในนรก เขา ไม่มีญาณที่ไกลกว่านั้น จึงไม่อาจเห็นกรรมและผลของกรรมตลอดสายได้ส่วนผู้มีญาณทั้งในอดีตและอนาคตไม่มีที่สิ้นสุด เช่น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถเห็นกรรมและชีวิตได้ตลอดสาย ทรงสามารถชี้ได้ว่า ผลอย่างนี้ ๆ มาจากกรรมอย่างใดได้อย่างแท้จริง

การที่สัตว์ในวิภวภูมิจะมีชีวิตผิดแผกแตกต่างกันไป หรือได้สุขได้ทุกข์อย่างไร ก็ด้วยอำนาจผลของกรรมนั่นเอง มิใช่อะไรอื่นไกลที่โหนเลยจากที่กล่าวมาความรู้ในเรื่องกรรมและผลของกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาและปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อรู้แจ้งเรื่องกรรมและผลของกรรมก็เพื่อให้เข้าใจและสามารถดำเนินชีวิตโดยไม่ผิดพลาดทั้งทางโลกและทางธรรม จะทำให้เกิดความชัดเจน เมื่อจะต้องตัดสินใจคิดพูดทำอะไรสักอย่าง เพื่อจะได้ตอบตนเองได้ว่าสิ่งที่กระทำไปนั้นทำไปแล้วจะเกิดอะไร มีผลกระทบอย่างไรในการดำเนินชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ทั้งนั้นทุกอย่างที่กล่าวมาล้วนตั้งอยู่บน พื้นฐานของการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจทั้งสิ้น กรรมและผลของกรรมคือ กฎแห่งการกระทำ เป็นกฎแห่งเหตุและผล เป็นกฎของธรรมชาติ คือ ธรรมฝ่ายใดเกิดขึ้นในใจก็ทำกรรมฝ่ายนั้น เกิดกุศลธรรมก็ประกอบกุศลกรรมเกิดอกุศลธรรมก็ประกอบอกุศลกรรม อย่างนี้เรียกว่า ธรรมชาติ กรรมและผลของกรรมเป็นเรื่องราวความเป็นจริงของ

ชีวิต คือ ประกอบเหตุอย่างนี้ต้องไปมีผลอย่างนั้น ประสบผลอย่างนี้เพราะประกอบเหตุมาอย่างนั้น กรรม คือ การกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะดีหรือชั่ว เจตนาหรือไม่ จะน้อยหรือมาก ทุกเพศทุกวัย ล้วนมีผล ทั้งสิ้นที่ไม่มีผลไม่มีเลย ผลบางอย่างปรากฏในปัจจุบันทันตาเห็น บางอย่างเห็นผลตอนตายไปแล้ว กฎแห่งกรรม นี้ไร้ความปราณี ไม่มีช้อยกเว้นให้กับใครๆ ไม่จำกัดเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาใดก็ตาม ก็หนีกฎแห่งกรรมไม่พ้น แม้แต่พระพุทธเจ้าในสมัยที่ยังเป็นพระบรมโพธิสัตว์นักสร้างบารมีก็ยังคงเสวยวิบากกรรม เพราะกรรม ติดตามตัวเราไปทุกที่ทุกสถานเหมือนเงาติดตามตัว เมื่อเราয়หนีตัวเราไม่พ้น เราก็หนีกรรมและผลของกรรม ไม่พ้นเหมือนกัน กฎหมายหรือกฎเกณฑ์อะไรบางอย่างในโลกที่มนุษย์สมมติกันขึ้นมา ยังหลีกเลี่ยงเปลี่ยนแปลง ได้ ปีนี้ใช้อย่างนี้ปีหน้าเปลี่ยนไปอีกอย่าง แต่กฎแห่งกรรมไม่เคยเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น “ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว ทำดีได้ชั่วไม่มี ทำชั่ว ได้ดีก็ไม่มี” กรรมและผลของกรรมจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ ไม่รู้ อันตราย ถ้ารู้แล้วเอาตัวรอดปลอดภัยได้ แม้ยังไม่หมดกิเลส แต่ก็มีชีวิตอยู่ในสังสารวัฏได้อย่างปลอดภัยไม่พลัด ไปสู่อบายภูมิที่มีความทุกข์ทรมานมาก จะท่องเที่ยวสร้างบารมีอยู่เพียงสองภพภูมิ คือ มนุษย์โลกกับเทวโลก ซึ่ง การศึกษาเรื่องกรรมและผลของกรรมอย่างถ่องแท้จะทำให้เราดำเนินชีวิตด้วยความถูกต้องตั้งตามการสั่งสมบุญ บารมีมากกว่า ส่วนที่จะผิดพลาดน้อย ผิดจะไม่ค่อยมี แต่จะมีอยู่เพียงแค่พลาดพลั้ง เผอเรอ ประมาทเลินเล่อ แม้เวลาตายก็จะตายเป็น พร้อมทั้งจะตายอย่างมีสติถูกต้องตามหลักคำสอนในพุทธปรัชญาเถรวาท ดังนั้น เราต้องการผลอย่างใดก็ตามทำเหตุอย่างนั้น เพราะชีวิตหลังความตายไม่มีการทำมาหาเลี้ยงชีพ ชีวิตในโลกของ สัตว์โลกเป็นอยู่ด้วยบุญ และบาป ดีและชั่ว ความเชื่อเรื่องภพชาตินี้ภพชาติหน้า ชีวิตหลังความตาย ตายแล้ว ไม่ขาดสูญ ตายแล้วยังต้องเวียนตายเวียนเกิดใหม่ เหล่านี้เป็นหลักความเชื่อที่มีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อการ ดำรงชีวิตในภพชาตินี้ ภพชาติหน้าและภพชาติถัดไป ทั้งยังเป็นเหตุปัจจัยกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนว่า จะมีความสุขสบายหรือทุกข์ยาก เพราะเป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อการกระทำ สิ่งทีกระทำส่งผลกระทบต่อความ เป็นไปของชีวิตให้พลิกผันไปในทิศทางที่ผู้คนได้กำหนดเอง เพราะว่าสัตว์โลกมีความเป็นอยู่และเป็นไปตาม กรรมทำอย่างไรได้คือน้อย่างนั้น ทำดีก็ได้รับผลดีมีความสุขสบาย ทำชั่วก็ได้รับผลชั่วเป็นทุกข์ยากแค้นแสนลำบากซึ่ง เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำความรู้และความเข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรมให้ถูกต้อง

M = Meritorious Action = หมายถึง การกระทำที่ดี การกระทำที่เป็นกุศล ทางที่จะนำไปสู่สุคติ สู่ ความสุขความเจริญทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น ในโลกนี้และโลกหน้า (ที่.ปา. 11/35๙/284) แนวทาง การกระทำที่ ฉลาดและเป็นทางแห่งความดีคือการการกระทำที่ประกอบด้วย กุศลกรรมบถ 10 ประการ ที่ปรากฏในมหากรรมวิ มังกุสตรมี 3 ประเภท คือ 1. กายสุจริต 2. วจีสุจริต 3. มโนสุจริต

1) กายสุจริต คือ การประพฤติดีทางกาย มี 3 ประการ คือ 1.ไม่ฆ่าสัตว์ 2.ไม่ลักขโมย 3.ไม่ประพฤติ ผิดในกาม

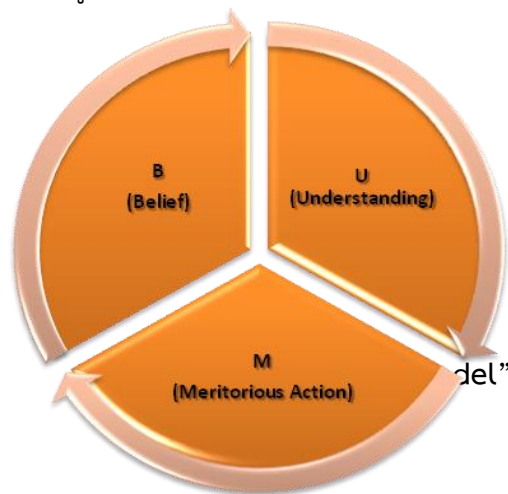
2) วจีสุจริต คือ การพูดที่ดีที่ไพเราะ มี 4 ประการ คือ 1.ไม่พูดคำเท็จ 2.ไม่พูดคำส่อเสียด 3.ไม่พูดคำ หยาบคาย 4.ไม่พูดคำเพ้อเจ้อ

3) มโนสุจริต คือ การคิดที่ดีที่ชอบที่ถูกต้อง มี 3 ประการ คือ 1.ไม่โลภอยากได้ของคนอื่น 2.ไม่ อาฆาตพยาบาทคนอื่น 3. มีความเข้าใจที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ)

ดังนั้น กุศลกรรมบถจึงมีอยู่ 10 ประการ คือ 1. ไม่ฆ่าสัตว์ 2. ไม่ลักขโมย 3. ไม่ประพฤติผิดในกาม 4. ไม่พูดคำเท็จ 5. ไม่พูดคำส่อเสียด 6. ไม่พูดคำหยาบคาย 7. ไม่พูดคำเพ้อเจ้อ 8. ไม่โลภอยากได้ของคนอื่น ๙. ไม่อาฆาตพยาบาทคนอื่น 10. มีความเข้าใจที่ถูกต้อง

กุศลกรรมบถ 10 เป็นทางของการกระทำที่ดีที่มนุษย์ควรประพฤติปฏิบัติผู้ที่ปฏิบัติกุศลกรรมบถ 10 ประการเป็นปกติเมื่อต้องเกิดใหม่เป็นมนุษย์ก็จะเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์พูนสุข มิฉะนั้น ก็ไปอยู่ในสวรรค์ ภูมิ พรหมภูมิ หรือไปสู่แดนนิพพานได้ในที่สุดไม่มีทางไปอยู่ในดินแดนนรกภูมิ หรือไปรับทุกข์เวทนาอย่างแสนสาหัสในอบายภูมิ

สรุปได้ว่า “ความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทถ้านำมาหาก็มีวิงศ์สูตรมาบูรณาการแล้วจะทำให้การทำงานเข้าใจในการทำงานของกรรมและการส่งผลของกรรมให้ ต้องไปรับผลของกรรมตามภพภูมิต่าง ๆ ทั้ง 31 ภพภูมิมีความเข้าใจที่ถูกต้องไม่หลงประเด็น เพราะการศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงถึงการทำงานของกรรมและผลของกรรมไว้ว่ามีหน้าที่ มีลำดับ และมีระยะเวลาในการให้ผลของกรรม แก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรมหรือกุศลกรรมให้ได้รับทุกข์หรือสุขอย่างแน่นอนอนส่วนการนำมาบูรณาการด้วยมหากัมวิงศ์สูตรเพื่อแสดงให้เห็นถึงภพภูมิที่บุคคลผู้ต้องรับผลของกรรมต้องไปรับผลของกรรมทั้งภพภูมิที่มีแต่ทุกข์เวทนาและภพภูมิที่มีแต่สุขเวทนาตามเหตุตามปัจจัยการส่งผลของกรรมทั้งฝ่ายกุศลและฝ่ายอกุศลที่มีความสลับซับซ้อนได้เข้าใจอย่างถูกต้องจึงก่อให้เกิด “องค์ความรู้ใหม่” เป็นรูปแบบ (Model) ดังนี้

สรุปรูปแบบองค์ความรู้จากการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมวิงศ์สูตร ซึ่งจะได้นำไปใช้เป็นหลักในการศึกษาเรื่องกรรมและ ผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยมหากัมวิงศ์สูตรอย่างถูกต้องเหมาะสมได้อย่างสมบูรณ์ตามองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ “BUM Model”

B = Belief หมายถึง ความเชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรม

U = Understanding หมายถึง ความรู้และเข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรมอย่างถูกต้อง

M = Meritorious Action หมายถึง การกระทำที่ดี, ทางแห่งการกระทำที่เป็นกุศล

กล่าวได้ว่าผู้ที่สนใจศึกษาการบูรณาการความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท ด้วยมหากรรมวิมังสาสูตรอย่างละเอียดลึกซึ้งจะสามารถเข้าใจการทำงานของกรรมและการส่งผลของกรรมตามหน้าที่ ตามลำดับ และตามระยะเวลาในการให้ผลของกรรมและภพภูมิที่ต้องไปรับผลของกรรม นั้นสามารถนำหลักการ BUM นี้ มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ได้จริงและทำให้การศึกษาเรื่องกรรมและผลของกรรมนั้นมีความถูกต้องชัดเจนและนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมตีมต่อไปและสามารถนำความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมใน พุทธปรัชญาเถรวาทเผยแพร่ได้อย่างถูกต้อง และสามารถสร้างความเชื่ออย่างมีระบบมีเหตุมีผล (Belief) ให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและบุคคลอื่นได้ เพื่อทำให้เกิดความรู้และเข้าใจเรื่องการทำหน้าที่ของกรรมตามหน้าที่ ตามลำดับ และตามระยะเวลาในการให้ผลของกรรมและภพภูมิที่ต้องไปรับผลของกรรม (Understanding) อย่างถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำที่ดี (Meritorious Action) ทางแห่งการกระทำที่เป็นกุศลทางกาย ทางวาจา และทางใจในกุศลกรรมบถ 10 ซึ่งเป็นทางแห่งความสุขความเจริญอันแท้จริง

ดังนั้น หลักการ BUM นี้ จึงเป็นอีกหนทางในการศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่บูรณาการด้วยมหากรรมวิมังสาสูตรได้อย่างมีเหตุมีผลสามารถคลายความสงสัยเรื่องที่กำลังกล่าวกันว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” นั้นไม่เป็นความจริงอย่างแน่นอน เพราะทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่วอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ที่เข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองสังคมประเทศชาติและโลกได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดต่อไป

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาหมกุฎราชวิทยาลัย, มูลนิธิ. (2536). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาหมกุฎราชวิทยาลัย.

ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือทั่วไป

- ขุนสรพกิจโกศล. (2534). **ปริจเฉทที่ 5 วิถีมุตตสังคหวิภาค**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. (2553). **พุทธปรัชญา มติการมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2545). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทธรรมิก.
- พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร). (2541). **กรรมที่ป็นเล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร : สามัคคีสาร (ดอกหญ้า).

- พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร). (2545). **กรรมที่ปณี เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ (ดอกหญ้า).
- พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ). (2537). **กฎแห่งกรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2555). **หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทขุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์จำกัด.
- วัชระ งามจิตรเจริญ, รองศาสตราจารย์ ดร. (2552). **พุทธศาสนาเถรวาท**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทโพธิ์-วัน พรินต์ติ้ง จำกัด.
- สุนทร ณ รังสี, รศ.ดร. (2535). **พุทธปรัชญาเถรวาท**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร ณ รังสี. (2550). **พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสง จันทรงาม, ศาสตราจารย์. (2550). **กฎแห่งกรรม (กฎแห่งเหตุผลทางจิตวิญญาณในธรรมชาติ)**. เชียงใหม่: อนุชพรินต์ติ้ง.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2553). **อำนาจอันยิ่งใหญ่แห่งกรรม**. กรุงเทพมหานคร : หสน.วิบูลย์กิจการพิมพ์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2529). **สารานุกรมพระพุทธศาสนา**. รวบรวมโดย สุเชาวน์ พลอยชุม. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฎราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2535). **ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ 2**. พิมพ์ครั้งที่ 37. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มхамกุฎราชวิทยาลัย.
- 2) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย**
- นางนัฏกร อาชะวะบูล. (2546). **ศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เฉพาะกรณีเรื่อง “เจ้ากรรมนายเวร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นางสาวสุจรีต พรศิริประสาท. (2546). **การศึกษาวิเคราะห์กฎแห่งกรรม : ศึกษาเฉพาะงานเขียนของ ท. เลียงพิบูลย์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ผจญ คำชูสังข์. (2548). **บาป : ศึกษาเชิงวิเคราะห์ใหม่ในทัศนะของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาประคองศักดิ์ อคคฺปญฺโญ (ช่วงแสง). (2541). **ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพิเชษฐ์ ธีรวโส (ดอกกรัก). (2534). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหารังสรรค์ ธรรมโร (แสงสีสม). (2551). **ความสัมพันธ์ของกรรมและการเกิดใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการระลึกชาติ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิศักดิ์ วรรณโณ (รินไธสง). (2552). **การศึกษาวิเคราะห์การให้ผลแห่งกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท**. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระวิวัฒน์ อุตตเปโม (เอี่ยมเปรมจิต). (2553). **การศึกษาวิเคราะห์หลักกรรมและการให้ผลของกรรมในอรรถกถาธรรมบท**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุทัย จิระมโ (เอกสะพัง). (2534). **ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธานุชาตและปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระฤกษ์ดำรงค์ ปณฺญารโ (จันทร์แสง). (2554). **ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เรื่องเหย้าฟ้าท้าดิน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิน ดอกบัว, รศ. (2553). **แนวความคิดเกี่ยวกับสังสารวัฏการเวียนว่ายตายเกิดในพระพุทธานุชาต**. รายงานการวิจัย, กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.

**ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร**
**THE PEOPLE'S OPINION TOWARDS ADMINISSTRATION BASED ON GOOD GOVERNANCE
OF NONGPLINGTAMBOL ADMINISTRATION ORGANIZATION MUEANG DISTRICT,
KAMPHAENGPHEH PROVINCE**

พระสมยศ สณญโต

Phra Somyot Sanyato

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School Mahamakut Buddhsit University

E-mail:Somyotsannato@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 10 มกราคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 19 มีนาคม 2562

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 เมษายน 2562

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ของประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร วิทยานิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 378 คน แบ่งประชากรออกเป็นชั้นภูมิ แต่ละชั้นภูมิใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) หากทดสอบแล้วพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffé) วิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รวม 6 ด้าน แผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักคุณธรรม และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ และอายุต่างกันต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1) ด้านหลักนิติธรรม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรบริหารงานตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด 2) ด้านหลักคุณธรรม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรทำให้องค์กรปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน 3) ด้านหลักความโปร่งใส ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงาน 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรประชาสัมพันธ์ ธารงศ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตประชาชน และการสนองต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรให้ความสำคัญการวางแผนการปฏิบัติงานลดความบกพร่องผิดพลาดในการบริหาร

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, หลักธรรมาภิบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of this thesis were follows: 1) to study people's opinion towards administration based on Good Governance of Nongpling Tambol Administration Organization Mueang District, Kamphaengphet Province, 2) to compare the opinion towards administration based on Good Governance of Nongpling Tambol Administration Organization Mueang District, Kamphaengphet Province of people with their different sex, age and educational level, to examine the suggestions of ways in administration based on Good Governance of Nongpling Tambol Administration Organization Mueang District, Kamphaengphet Province. This thesis was a quantitative methodology. Its instrument was a questionnaire. The samples were people who have the age 18 years or over and lived in the area of Nongpling Tambol Administrative Organization in Mueang District, Kamphaengphet Province numbered 378 persons who were divided into the stratified random sampling and simple random sampling in each of it. There were two analytical statistics; namely, descriptive and inferential

statistics. One consisted of frequency, percentage, mean, and standard deviation. The other was comprised of One-Way ANOVA or F-test. After having been analyzed and found to be a statistically significant difference at the 0.05 level, it would be continually analyzed for finding out the difference of mean in pair by Scheffé's method through computing.

The results of research were found as follows : 1) The people's opinion towards administration based on Good Governance of Nongpling Tambol Administration Organization Mueang District, Kamphaengphet Province was at a moderate level in overall aspects. When considered in each aspect, all of these were at the moderate level arranged in ascending order, rule of law, transparency, accountability, participation, equity, and value for money respectively. 2) The results of hypothesis test were found that the people with their different sex and age had the opinion towards administration based on Good Governance of Nongpling Tambol Mueang District, Kamphaengphet Province with no difference whereas the people with their different educational level had the opinion towards administration based on Good Governance of Nongpling Tambol Mueang District, Kamphaengphet Province to be a statistically significant difference at the 0.05 level. 3) The suggestions concerning the ways in administration based on Good Governance of Nongpling Tambol Mueang District, Kamphaengphet Province were found that (1) in the rule of law, Tambol Administrative Organization should obey the law strictly, (2) in equity, TAO should not have corruption, (3) in transparency, TAO should release the different information to people to be able to know the work performance of administrators and officials, (4) in participation, TAO should publicize and campaign to encourage people to participate in local development, (5) in accountability, TAO should consider the importance of public quality and their needs first, (6) in value for money, TAO should provide the importance of planning in work performance to reduce the mistakes of ministration.

Keywords: opinion, Good Governance, Tambol Administration Organization

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และแนวคิดที่เปลี่ยนมาเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งมีการปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม โดยมีกระบวนการพัฒนาที่เชื่อมโยงกันในทุกเรื่อง และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ประกอบกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พ.ศ.2546 ได้กล่าวไว้คือ “หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งกำหนดแผนโครงการ เพื่อปรับปรุงการบริหารงานของตนเองที่อยู่ในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล” นั้นแสดงให้เห็นว่าหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชน จึงทำให้เกิดรูปแบบประชาคมขึ้นมา

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มอบหมายให้สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดและอำเภอทำการติดตามประเมินผล การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล กิจกรรมงานต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในรอบปี การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การตั้งข้อบัญญัติต่าง ๆ รวมถึงภารกิจการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การถ่ายโอนภารกิจ และงานอื่น ตามนโยบายของรัฐบาล ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจหน้าที่มากมายหลายเรื่อง สิ่งหนึ่งที่ต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ คือ หลักการบริการกิจการบ้านเมืองที่ดีนั่นเอง หรือหลักธรรมาภิบาล

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง มีประชากรจำนวน 11,151 คน เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้ภารกิจตามอำนาจหน้าที่บรรลุเป้าประสงค์ โดยให้ยึดหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และประชาชนตรวจสอบได้ บนพื้นฐานของหลักการที่สำคัญ ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า โดยหน้าที่หรือภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณของแผ่นดิน ที่มาจากเงินภาษีของประชาชน ซึ่งในการนำงบประมาณดังกล่าวไปใช้ดำเนินการตามภารกิจเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมีกระบวนการ ขั้นตอนและระเบียบวิธีปฏิบัติของทางราชการที่ซับซ้อน ตลอดทั้งในปัจจุบันกระแสการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรของรัฐเริ่มมีมากขึ้น ดังนั้นการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงอยู่ในความสนใจของประชาชนและต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ เพราะหากเกิดปัญหาขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ ย่อมจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในท้องถิ่น และเป็นผลเสียหายต่อองค์กร สังคมและประเทศชาติได้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรต้องการทราบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลเพียงใด ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยจะได้นำไปเสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง พิจารณาเพื่อปรับปรุง แก้ไขพัฒนา การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ของประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

3. สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 11,151 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ 6. หลักความคุ้มค่า

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

5.1 ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

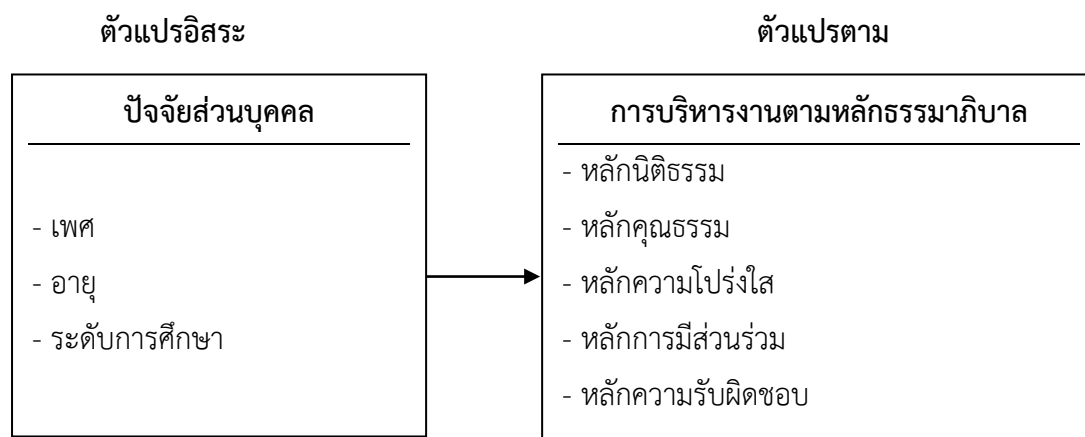
5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ของประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

5.4 ทำให้สามารถนำผลวิจัยจากการวิจัยครั้งนี้ เสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง พิจารณาเพื่อการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับหลัก ธรรมมาภิบาล ยิ่งขึ้นไป

7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดของ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาเป็นประเด็นศึกษา เพราะเป็นกรอบแนวคิดที่เชื่อถือได้ มาจากพระราชกฤษฎีกาซึ่งเป็นกฎหมายที่สำคัญที่ใช้ในการบริหาร และครอบคลุมตรงประเด็นกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ดังนั้น กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า สามารถสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภูมิกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

8. บทสรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร” มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

8.1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวม แผลผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบริหารงานยังไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลเท่าที่ควร เพราะปัญหาการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร การให้บริการประชาชน ผู้บริหารยังไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล ต่างฝ่ายต่างเข้าใจไปคนละทิศทาง จึงทำให้การใช้หลักธรรมาภิบาลไม่ประสบ

ความสำเร็จเท่าที่ควร หรือผู้บริหารบางคนอาจมองว่า การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการลดอำนาจผู้บริหาร จึงไม่ให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ ถวิลวดี บุรีกุล และวราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ สรุปปัญหาและอุปสรรคการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารงานไว้ว่า

1. การมีคำจำกัดที่ไม่ชัดเจนแน่นอนและหลากหลาย เกิดความเข้าใจการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เพราะบางคนคิดว่าตนทำดี มีการบริหารจัดการที่ดีอยู่แล้ว มีการพยายามตีความหมายของการบริหารจัดการที่ดีไปในทางที่เกิดผลประโยชน์แก่ตนเอง โดยบางคนตีความหมายอย่างแคบ โดยเฉพาะหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม หรือความโปร่งใส เช่น เรื่องการมีส่วนร่วมบางคนอาจเห็นว่าแค่การให้ข้อมูลข่าวสารก็พอแล้ว การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสร้างความยุ่งยาก ลำบาก เป็นต้น เรื่องการใช้กฎหมายที่ให้มีความเป็นธรรมเฉพาะคนบางกลุ่ม

2. การไม่ปฏิบัติ เพราะไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติ ไม่ทราบว่าบริหารจัดการที่ดีคืออะไร ผู้บริหารบางคนไม่สนใจจะนำหลักการบริหารที่ดีมาใช้เพราะอาจลดอำนาจของตนเองได้ ผลประโยชน์ที่เคยได้รับอาจลดลง ไม่ต้องการให้ใครมาตรวจสอบ กลัวถูกจับผิด เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ใต้บังคับบัญชาก็ไม่ปฏิบัติตาม เพราะไม่มีผู้นำทำไปก็ไร้ประโยชน์ นอกจากนี้ผู้บริหารยังไม่มีศักยภาพในการปฏิบัติ เพราะไม่รู้ ไม่มีแนวปฏิบัติ ไม่ได้รับการฝึกอบรม มีแต่การพูดถึง แต่ไม่มีการปฏิบัติจริง หรือผู้บริหารไม่มีแรงจูงใจในการนำหลักการบริหารจัดการที่ดีมาบริหารงาน บางคนอาจเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระเกินความจำเป็น

3. การเมืองการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับการนำการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเมืองยังขาดหลักการกระจายอำนาจที่ดี ซึ่งเป็นหลักการสำคัญคือการเข้าร่วมของประชาชน และหลักนิติธรรมเป็นการบริหารจัดการที่ดีภายใต้ระบอบประชาธิปไตย การบริหารจัดการที่ดีสามารถใช้ได้ผลดีต้องใช้ควบคู่กับระบอบประชาธิปไตย

4. การขาดแคลนทรัพยากร หากไม่ได้รับสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติ ทำให้การบริหารจัดการที่ดีเกิดขึ้นได้ยาก เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ หากไร้สื่อ ไร้ปัจจัยนำสื่อ ประชาชนจะเข้าถึงสื่อได้อย่างไร หากไม่มีการลงทุนด้านสื่อการบริหารจัดการที่ดีจะถึงประชาชนได้อย่างไร เป็นต้น

5. การไม่เข้าใจว่าใครเป็นผู้ปฏิบัติ เพราะการไม่ชัดเจนว่าหน่วยงานนั้น ๆ ไม่มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของตนให้เข้าใจว่าทุกคนควรยึดหลักการบริหารจัดการที่ดี

6. ไม่มีการประเมิน ไม่มีตัวชี้วัด บางหน่วยงานเห็นว่าตนทำดีอยู่แล้ว บางหน่วยงานไม่แน่ใจว่าทำได้มากน้อยเท่าใด บางหน่วยงานมีการบริหารจัดการที่ดีหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จะต้องทำอะไรอีก ไม่มีตัวชี้วัด ไม่มีการประเมิน วิธีประเมินทำอย่างไร ใครเป็นผู้ประเมิน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม แปลผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารงานได้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลได้ดีพอสมควร เพราะหลักนิติธรรมนอกจากต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ออกจากส่วนกลาง ซึ่งอาจมีปัญหากับองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สะดวกในการปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนเท่าที่ควร องค์การบริหารส่วนตำบล

ยังมีปัญหาในการบริหารการพัฒนาที่ต้องติดขัดต้องปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กฎหมายของกรมที่ดิน กฎหมายของกรมป่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้หลักนิติธรรมมีผลเกี่ยวข้องกับจำนวนข้อโต้แย้งหรือไม่ เห็นด้วยกับกฎระเบียบของหน่วยงาน จำนวนข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม จำนวนการลงโทษทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ เป็นธรรม ซึ่งผู้บริหารบางแห่งยังใช้อำนาจเหนือกฎหมาย กฎระเบียบ ไม่ให้ความสำคัญในการพิจารณาความดีความชอบแก่พนักงาน จึงส่งผลให้หลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล สมัญญา ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักนิติธรรม

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า แปลผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า กฎหมาย กฎระเบียบ ที่กำหนดโดยส่วนกลาง ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากนัก เช่น การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งการบริการสาธารณะของท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นไม่สามารถรับการพัฒนาด้านนี้ได้ รวมถึงการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้เต็มที่ประสิทธิภาพตลอดเวลา องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีจัดการเก็บ ดูแลพัสดุที่ไม่ดีพอ รวมถึงระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ที่กำหนดจากส่วนกลางประกอบกับผู้บริหารผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องราคาต่ำ อาจทำให้ได้พัสดุที่ไม่มีคุณภาพ อายุการใช้งานสั้น เสียค่าดูแลรักษาสูง จึงส่งผลให้หลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล สมัญญา ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านหลักความคุ้มค่า

8.2 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ของประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอายุ ต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายผลตามรายชื่อดังนี้

1) จากสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน

ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะตัวแทนของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ลงสู่ประชาชน การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดี โดยให้ถือเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงาน สร้างความตระหนักตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลถึงระดับประชาคม ในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นพลังของชุมชนที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการของการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในชุมชนของตน ซึ่งประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถรับรู้ได้ และได้รับผลกระทบต่อการบริหารงาน การพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพัลดา ธีระมนต์ปราณีต ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

2) จากสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่าประชาชนทุกวัย ได้รับประโยชน์ ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดจากการบริหารงาน การพัฒนาท้องถิ่น ตามแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทุกวัยสามารถเข้าร่วมกิจกรรม การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ทุกชั้นตอน ทำให้ประชาชนได้รับทราบขั้นตอนกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าเทียมกัน จึงเป็นผลให้ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล สมัญญา ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์” การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

3) จากสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ที่ว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า การศึกษามีผลต่อความรู้ ความเข้าใจการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพราะประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกัน สำเร็จการศึกษาในสาขาที่ต่างกัน ซึ่งบางสาขาไม่มีรายวิชาที่ต้องเรียนรู้เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่มีความรู้ ความเข้าใจการบริหารงานของท้องถิ่น ตามบทบาทอำนาจหน้าที่ หรือการนำ

หลักธรรมาภิบาลประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ดา ธีระมนต์ปราณีต ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร แยกเป็นรายด้านอภิปรายผลดังนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรบริหารงานตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า อำนาจหน้าที่ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลถูกกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายให้อิสระในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานคลัง การให้บริการสาธารณะ หากองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถปฏิบัติงานตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นการป้องกันการทุจริต การใช้อำนาจทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนและพวกพ้องได้ เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ สามารถตอบสนองต่อประชาชนส่วนใหญ่ได้ องค์การบริหารส่วนตำบลควรบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ภายใต้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเห็นแก่ประชาชนส่วนรวมและประชาชนส่วนใหญ่ให้เหมาะสมกับอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำและควรทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ ที่กล่าวว่า ในขณะที่ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประยุกต์ และพัฒนาแนวทางธรรมาภิบาล และตัวชี้วัดเพื่อประเมินตนเองว่าอยู่ในระดับใด และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านธรรมาภิบาลขึ้น โดยยึดหลักนิติธรรม โดยมีระเบียบ ข้อบังคับชัดเจน เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ มีการตรวจสอบจากภายนอกและองค์กรท้องถิ่นตลอดมา

2) ด้านหลักคุณธรรม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรทำให้องค์กรปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาเรื้อรังของวงการราชการไทยทุกระดับ มีผลเสียต่อการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการกีดกันประชาชนเพราะไม่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติขึ้นตอนและแผนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นทุกชั้นตอน เพื่อตรวจสอบการบริหารงานของท้องถิ่น การสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงรัฐบาลได้หามาตรการให้ท้องถิ่นนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานนอกจากปฏิบัติงานตามกฎหมายแล้ว ควรมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในฐานะท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชน แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ ที่กล่าวว่า หลักคุณธรรม โดยดำเนินงานอย่างสุจริต ถูกต้อง ดีงาม บนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม ภายใต้กฎระเบียบของสังคม

3) ด้านหลักความโปร่งใส ความถี่สูงสุด ได้แก่ อบต.ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต้นตาง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงาน ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า ความโปร่งใสการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดเผยข้อมูลต้นตาง ๆ เพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจสามารถเข้ามาตรวจสอบการบริหารงานได้ เพื่อให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดความโปร่งใส สร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การใช้อำนาจ ตำแหน่งในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดเผย ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนรับทราบโดยทั่วถึงกัน โดยผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ วาสาร เว็บไซต์ เสียงตามสาย เอกสาร เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ กล่าวว่า หลักความโปร่งใส โดยในการบริหารกิจการตาง ๆ สามารถเปิดเผยในสาธารณะตรวจสอบได้ มีประชาคมร่วมเป็นคณะกรรมการและตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรประชาสัมพันธ์ รมรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ทุกชั้นตอน ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า พัฒนาท้องถิ่นเกิดจากปัญหา ความต้องการของประชาชน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้จริง เพื่อให้ประชาชนรู้จักการแก้ไขปัญหาของตนเอง เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาของตนเองมากยิ่งขึ้น และให้ประชาชนได้เรียนรู้หลักการปกครองในระบบประชาธิปไตยด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รศ.ดร. รัตนเสริมพงศ์ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะเข้าไปในลักษณะที่ถูกเลือกเพื่อทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ซึ่งมีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตประชาชน และการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาด้านตาง ๆ ไปพร้อมกัน ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม ที่ผ่านมามองการบริหารส่วนตำบลให้มีความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน เป็นต้น ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้านอื่น ๆ น้อย ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาของท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโกวิท พวงงาม ได้สรุปหน้าที่ความรับผิดชอบของท้องถิ่นไว้ว่า เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม งานด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนใน

ท้องถิ่นมากจึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องจัดให้มีขึ้น หรือต้องรับผิดชอบร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการสาธารณสุขในท้องถิ่น สถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา คนพิการ รวมทั้งงานที่ให้ความบันเทิงกับประชาชนในชุมชน เช่นการจัดห้องสมุดสำหรับประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

6) ด้านหลักความคุ้มค่า ความถี่สูงสุดได้แก่ อบต.ควรให้ความสำคัญการวางแผนการปฏิบัติงานลดความบกพร่องผิดพลาดในการบริหาร ทั้งนี้ก็ปรายผลได้ว่า เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถบริหารงานให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ลดความผิดพลาดบกพร่องต่อการบริหารงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จ การสิ้นเปลืองทรัพยากรที่ใช้ในการบริหาร ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการวางแผนด้านต่างๆ เป็นอย่างดี เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ งานวิจัยของ รสคณธ์ รัตนเสริมพงศ์ กล่าวไว้ว่า การบริหารท้องถิ่นเป็นการนำเอาทรัพยากรทางการบริหารของท้องถิ่น อันได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

1) หนังสือทั่วไป

- กลุ่มงานฝึกอบรมการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วช. (2547). **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- โกวิทย์ พวงงาม. ผศ.,ดร. (2550). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- โกวิทย์ พวงงาม. ผศ.,ดร. (2548). **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- โกวิทย์ พวงงาม. ผศ., ดร. (2549). **มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- ฉลอง มาปรีดา. (2537). **คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร**. ฉะเชิงเทรา : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะวิชาครูศาสตร์วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา.
- ชาญชัย เทียนไทย. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ศ., ดร. (2544). **ธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลาการพิมพ์.
- ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ. (2545). **แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2538). **ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2548). **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาและการพัฒนาการบริหาร เล่ม 1**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ถวิลวดี บุรีกุล.ดร. และวราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ.รศ.,ดร. (2550). **ประสบการณ์วิชาชีพบริหารรัฐกิจ : การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธงชัย สันติวงษ์. (2541). **ทฤษฎีองค์การและการออกแบบ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด.

ธีระพล อรุณะกสิกร และคนอื่นๆ. (2549). **พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณฺ์เลิศ. (2549). **เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. และคณะ. (2546). **การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง : ข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูปโดยรวม**. กรุงเทพมหานคร : เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิภา เมธาวีชัย. (2543). **วิทยาการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี.

นำชัย ทนผล. (2540). **วิธีการเตรียมโครงการวิจัย = How to prepare a research proposal**. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2542). **การสร้างธรรมาภิบาล Good Governance**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญูชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

บัญญัติ พุ่มพันธ์. (2549). **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อปท.ของเรา องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ). เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บพิธการพิมพ์ จำกัด.

บัญญัติ พุ่มพันธ์. (2548). **อบต.ของเรา : ท้องถิ่นของเรา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บพิธการพิมพ์ จำกัด.

ปธาน สุวรรณมงคล. รศ.,ดร. (2543). **การปกครองท้องถิ่นไทย ในการบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษร.

ประกอบ กุลเกลี้ยง และคณะ. (2545). **การบริหารโดยองค์คณะบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

ประพันธ์ สุริหาร. (2549). **หลักและระบบบริหารการศึกษา**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประมวล รุจนเสรี. (2542). **การบริหารการจัดการที่ดี good governance**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาวิชาดินแดน.

ประเวศ วสี. นายแพทย์. (2541). **แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยธรรมรัฐแห่งชาติ ในธรรมาภิบาลกับคอร์ปชั่นไทย**. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด)**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

รศ.ดร. รัตน์ เสริมพงศ์. ดร. (2549). **การบริหารท้องถิ่น**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2547). **การวิจัย**. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สนธิ จรอนันต์. (2548). **ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สุขุม และบุตร จำกัด.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2544). **องค์การบริหารส่วนตำบลในอุดมคติ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คลังนาวิทยา.
- สุชา จันทร์เอม. (2542). **จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดจิต นิมิตรกุล. (2543). **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี Good Governance**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์/
- สุโท เจริญสุข. (2543). **ความคิดเห็น**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). **เอกสารประกอบการบรรยายการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน**. ม.ป.ท.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กองกลางสำนัก ก.พ.
- อนุชา สุนสวัสดิกุล และคนอื่นๆ. (2548). **บทสรุปสำหรับผู้บริหาร รูปแบบและวิธีการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เอ.พี.กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์จำกัด.
- อรพินท์ สฟโชคชัย และคณะ. (2543). **แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- 2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานวิจัย**
- กาบแก้ว เปี่ยมมหกุล. (2550). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักปลัดเทศบาลตำบลเมืองสรวง อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด**. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- กิตติยา สยามประโคน. (2552). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลของนายกเทศมนตรีตำบลโนนสุวรรณ อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์**. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จามรี พิลาสมบัติ. (2550). **ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล ในเขตอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา**. รายงานการค้นคว้าศึกษาแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิวา บุญดำเนิน. (2539). **ความคิดเห็นของสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล และกรรมการสุขาภิบาลต่อปัญหา และอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นันทพล พงศธรวิสุทธิ. (2548). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็ง อำเภอสนทราย จังหวัด**

เชียงใหม่. รายงานการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิมพ์ลดา อีระมนต์ประณีต. (2552). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.** ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ภูวดล จันทรร. (2539). **ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรโดยวิธีใช้เทปบันทึกเสียงผ่านหอกระจายข่าวในจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วีไล สมัญญา. (2553). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์.** ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สัวส์ดี นาสมฝัน. (2550). **ความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการปฏิบัติงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น.** สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุเทพ คุณกิติ. (2548). **หลักธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

เสกสรร วัฒนพงษ์. (2542). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประสานงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร ในเขตพื้นที่ทางหลวง หมายเลข 34 บางนา-บางปะกง.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

3) วารสาร

เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์. “ธรรมรัฐภาคการเมือง : บทบาทภาคการเมือง.” รัฐสภาวารสาร 46, 2541. : 37.

4) เอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2543). **การมีส่วนร่วมของประชาชน.** เอกสารประกอบการสัมมนาวันสิ่งแวดล้อมไทย ณ ห้องบอลรูม ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์, 4-6 ธันวาคม 2543. (อัดสำเนา).

จันทรานี สงวนนาม. (2546). **เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง.** ม.ป.ท.. (อัดสำเนา).

สมชัย วงษ์นายะ.รศ., ดร. และทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์.รศ., ดร. (2551). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัย.** กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร. (อัดสำเนา).

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง. (2552). **บรรยายสรุป.** กำแพงเพชร : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง.

การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
THE COMMUNITY DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH SANGHAVATTHU IV OF
RATCHATHEWI OFFICE, BANGKOK

พระพีระ กุสโล

Phra Bira Kuslo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: cosu14_@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 13 พฤษภาคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 25 พฤษภาคม 2562

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 25 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร และ 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยการใช้วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรกลุ่มตัวอย่างประชาชนสำนักงานเขต 398 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.65 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ตามลำดับ คือ ด้านสมานัตตตา ด้านอัตถจริยา ด้านปิยวาจา และด้านทาน 2) ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร การพัฒนาชุมชนในด้านทาน การแบ่ง

กระจายประสานงานของเจ้าหน้าที่ และชุมชนมีการปฏิบัติต่อกันอย่างสม่ำเสมอ เพียงพอทำให้การประสานงานในการพัฒนาต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น การพัฒนาชุมชนในด้านปิยวาจา การให้ความรู้กับชุมชนอย่างมีประโยชน์แก่ประชาชนด้วยความจริงใจ ทำให้การประสานงานในการพัฒนาต่าง ๆ ภายในสำนักงานเขตราชเทวี เจ้าหน้าที่เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีการปฏิบัติต่อชุมชนได้ดีเพียงพอ ทำให้การประสานงานต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น การบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชนด้วยความเต็มใจ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ข้อมูลข่าวสารไม่ว่าจะได้รับการร้องขอหรือไม่ก็ตาม มีการปฏิบัติต่อประชาชนมากพอ ทำให้ไม่เป็นอุปสรรคในการรับรู้ข้อมูลของประชาชนในชุมชน การพัฒนาชุมชนในด้าน สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย ไม่แบ่งแยกหรือเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาชุมชน หรือเรื่องส่วนตัว มีการปฏิบัติต่อชุมชนอย่างเสมอภาคโดยไม่เหลื่อมล้ำกัน การบริหารจัดการงานในทุก ๆ ด้านมีความสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนาชุมชน, หลักสังคหวัตถุ 4, สำนักงานเขตราชเทวี

ABSTRACT

The main objectives of this research were: i) to study the community development in accordance with the Sangahavatthu IV of the Ratchathewi's Office, Bangkok, ii) to study the attitude of the public towards the community development in accordance with the Sangahavatthu IV of the Ratchathewi's Office, Bangkok, and iii) to study the problems, obstacles and suggestions in the community development in accordance with the Sangahavatthu IV of the Ratchathewi's Office, Bangkok. The mixed research method was employed in this study by using Quantitative and Qualitative Research techniques. The research was conducted by using a Survey method including questionnaires collected by using a sampling population of 398 in the Office and analyzed by using Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation (S.D.). In the other hand, the data gathered from 5 key informants by in-depth interview were analyzed by using Content Analysis technique.

The findings of this study were concluded as follows: 1. The overall level of the community development in accordance with the Sangahavatthu IV of the Ratchathewi's Office, Bangkok was found at the good. Having been considered in each aspect, all were noticed at good levels ranging from the most to the least in terms of mean values like Samanattata, Atthacariya, Piyavaja and Dana aspects, respectively. 2. Regarding to the comparison of the opinions on community development in accordance with Sangahavatthu IV of the Ratchathewi's Office, Bangkok, being classified by personal factors, it was found no significant differences. 3. With regard to the problems, obstacles and suggestions in the community development in accordance with the Sangahavatthu IV of the Ratchathewi's

Office, Bangkok, the study revealed that community development in the review of distribution of official's coordination and communities were performed well enough. The coordination of developments was smooth as it should be in the Ratchathewi's office. Assistant Secretary for Community representatives was sufficient to perform for coordinated tasks, the community service, including feedback information whether it was requested as it was still performed good, not lead to obstacles on the perception of people in the community development as in Samanattata aspect, that is to be consistent or has behaved consistently, no discrimination for performance whether in the field of community development or personal matter. Besides, some aspects of management were of consistency in the field of community development.

Key Words : Community Development, Sangahavatthu Iv, Ratchathewi's Office

1. บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในทุก ๆ รัฐบาลมีแนวคิดส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึงทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในชุมชนเกิดความสนใจเข้าใจสภาพแวดล้อมของสังคมชุมชนรอบด้านเกิดการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในการแก้ไขปัญหาและกำหนดนโยบายทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป (กรมการปกครอง, กองงานวิจัยและประเมินผล, “เจ้าหน้าที่ปกครองสถานภาพบทบาทและพฤติกรรมในการให้บริการประชาชน”, เทศาภิบาล, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2533, หน้า 7)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศมาจากการเลือกตั้งของประชาชนดังนั้นรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยที่เข้ามาบริหารประเทศต่างก็มีการแถลงนโยบายเพื่อให้บริการประชาชนให้อยู่ดีกินดีทุกด้านตลอดจนสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนมาโดยตลอดเช่นเดียวกันประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของประเทศในระบอบประชาธิปไตยประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเป็นผู้เสียภาษีให้แก่รัฐดังนั้นรัฐจำเป็นต้องให้บริการประชาชนทุกด้านอย่างมีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันโลกไร้พรมแดนยุคแห่งการแข่งขันยุคข้อมูลข่าวสารหน่วยงานของรัฐต้องให้บริการแก่ประชาชนแข่งกับภาคเอกชนทุกด้านหากไม่เช่นนั้นประชาชนย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการเรียกร้องการบริการที่ดีต่อรัฐบาลที่เขาเป็นผู้เลือกสรรเข้ามาบริหารประเทศการให้บริการประชาชนเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลเป็นภารกิจที่สำคัญทางการตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ขอรับบริการภายใต้ระเบียบกฎหมายและข้อบังคับที่กำหนดไว้ในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้เร่งรัดให้ส่วนราชการต่าง ๆ ขยายขอบเขตและปรับปรุงการบริการประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ การบริการประชาชนจึงเป็นหนึ่งในภารกิจการ “บำบัดทุกข์บำรุงสุข” ของกรมการปกครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกทั่วถึงและเป็นการประสานเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในระหว่างประชาชน

กับข้าราชการข้าราชการจะต้องคำนึงถึงประชาชนและต้องสำรวจตัวเองด้วยว่าในการปฏิบัติราชการในฐานะที่เป็นข้าราชการซึ่งมีภารกิจในการให้บริการประชาชนได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือไม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ข้าราชการยังมีบทบาทใหม่ในเรื่องการแก้ปัญหาของประเทศชาติที่กำลังประสบอยู่คือปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ฯลฯ เพราะฉะนั้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับประชาชนจึงเป็นเรื่องที่เราจะต้องให้ความสำคัญอย่างมากและต้องพยายามดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้การทำงานของราชการการบริหารงานของส่วนราชการเป็นการบริหารงานที่จะสามารถเพิ่มพูนประสิทธิภาพเพิ่มพูนคุณภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์รวมเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 9 ล้านคน ครอบคลุมพื้นที่ 1,568.737 ตารางกิโลเมตร สังคมของกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งรวมของปัญหาที่สลับซับซ้อนต่างจากสภาพทั่วไปของจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย มีลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบมหานคร (METROPOLITAN) ซึ่งเป็นรูปแบบขนาดใหญ่มีภารกิจสำคัญ คือ การให้บริการที่สะดวกรวดเร็ว ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครมีสำนักงานเขตแบ่งเป็น 50 เขต มีการจัดโครงสร้างของแต่ละสำนักงานเขตเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน โดยแบ่งกิจกรรมการให้บริการ เป็น 2 ส่วน ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับสาธารณูปโภค และการบริการเฉพาะกิจพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 6 ให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัตินี้ และในมาตรา 7 ที่ว่าให้แบ่งพื้นที่การบริหารงานกรุงเทพมหานครออกเป็น เขต และแขวง จากโครงสร้างการบริหารงานในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้สำนักงานเขตเป็นหน่วยงานปฏิบัติการของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนโดยตรงและมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชนให้มากที่สุด จะเห็นว่าสำนักงานเขตมีหน้าที่และรับผิดชอบครอบคลุมกว้างขวาง โดยพิจารณาจากการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนราชการที่เป็นงานหลัก หรืองานประจำ เช่น งานทะเบียน งานปกครอง งานสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ งานรายได้ งานรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะงานโยธา และงานเทศกิจ เป็นต้น โดยที่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรุงเทพเป็นผู้ปฏิบัติงาน ส่วนราชการที่เป็นงานฝาก ได้แก่ งานที่ส่วนราชการส่วนกลางส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำ และปฏิบัติงานที่สำนักงานเขต เพื่อให้บริการประชาชนเช่นกัน แต่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมิได้สังกัดกรุงเทพมหานคร เช่น งานสถิติ งานสรรพากรและงานแรงงาน เป็นต้น เขตราชเทวีเป็น 1 ใน 50 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร อยู่ในกลุ่มเขตกรุงเทพกลาง สภาพโดยทั่วไปเป็นแหล่งการค้า การบริการ และแหล่งที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของฝั่งพระนคร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่การปกครองต่าง ๆ เรียงตามเข็มนาฬิกา ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตพญาไทและเขตดินแดง มีคลองสามเสนเป็นเส้นแบ่งเขต ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตห้วยขวาง มีถนนโอศก-ดินแดงเป็นเส้นแบ่งเขต ทิศใต้ ติดต่อกับเขตวัฒนาและเขตปทุมวัน มีคลองแสนแสบเป็นเส้นแบ่งเขต ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตดุสิต มีทางรถไฟสายเหนือเป็นเส้นแบ่งเขต

พื้นที่เขตราชเทวีเดิมมีฐานะเป็นตำบล 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งพญาไท ตำบลถนนพญาไท ตำบลถนนเพชรบุรี และตำบลมักกะสัน ซึ่งเกิดจากการยุบรวมตำบลเล็ก ๆ เข้าด้วยกัน ขึ้นอยู่กับอำเภอดุสิต และต่อมาในปี พ.ศ.2509 จึงได้ย้ายมาขึ้นกับอำเภอพญาไท เมื่อปี พ.ศ.2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติจัดตั้งกรุงเทพมหานครขึ้นแทนที่นครหลวงกรุงเทพมหานครซึ่งเกิดจากการรวมกันของจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี อำเภอพญาไทเปลี่ยนฐานะเป็นเขตพญาไท ตำบลต่าง ๆ ในท้องที่จึงมีฐานะเป็นแขวง ต่อมาในท้องที่เขตพญาไทมีความเจริญและมีผู้คนหนาแน่นขึ้น เพื่อประสิทธิภาพในการปกครอง การบริหารราชการ และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2532 กระทรวงมหาดไทยจึงมีประกาศให้แบ่งพื้นที่ 4 แขวงทางทิศใต้ของเขตพญาไทจัดตั้งเป็น เขตราชเทวี จนกระทั่งในปี พ.ศ.2536 ได้มีการจัดตั้งเขตดินแดงขึ้นโดยนำพื้นที่บางส่วนของแขวงมักกะสันไปรวมด้วย เขตราชเทวีแบ่งหน่วยการปกครองย่อยออกเป็น 4 แขวง ได้แก่ทุ่งพญาไท ถนนพญาไท ถนนเพชรบุรี และมักกะสัน (หนังสือคู่มือประชาชน สำนักงานเขตราชเทวี, หน้า 8)

ปัญหาด้านการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิต ปัญหาในเบื้องต้นน่าจะเป็นปัญหาเหล่านี้ เช่น การขาดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ออกกำลังกายในชุมชน เด็กและเยาวชนในชุมชนขาดแคลนทุนการศึกษา ประชากรแฝงจำนวนมาก ทำให้เกิดการขาดสำนึกรักถิ่น ชาติความร่วมมือในการพัฒนา สภาพครอบครัวแตกแยก ชาติความอบอุ่นในครอบครัวมีคนยากจนมากอาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง รายได้เฉลี่ยน้อย เป็นต้น การดำเนินชีวิตประชาชนขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ในทางพระพุทธศาสนาได้มีคำสอนมากมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในทุกๆระดับไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิผล มีคำสอนที่สอดคล้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินชีวิตในทุกๆระดับชั้นและคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องการให้บริการนั้นในทางพุทธศาสนามีคำสอนหมวดหนึ่งที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย

1. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา
2. ปิยวาจา พูดจาแบบเป็นมิตรไมตรีต่อกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูด ให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. อัตถจริยา ทำประโยชน์ คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม
4. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมนุญชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 82, กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, 2550, หน้า 25)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาชุมชน โดยมีการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตราชเทวี เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นฐานข้อมูลและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
- 2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mix Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

4. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเป็นแบบผสม (Mixed Methodology Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 5 ท่าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กำหนดพื้นที่ในการศึกษาไว้เฉพาะสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยเป็นพื้นที่ที่ให้การศึกษาวิจัยโดยตรง ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ที่จำนวน 73,154 คน (หนังสือคู่มือประชาชน เขตราชเทวี ข้อมูลของวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2556) และกำหนดโดยวิธีการเปิดตารางสุ่มตัวอย่าง สูตรทราโรว์ ยามาเน่ ปรากฏได้กลุ่มตัวอย่างตัวอย่างจำนวน 398 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheff')

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) และจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

6. ผลการวิจัย

จากการวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้ที่มิวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ/เจ้าพนักงานของรัฐ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 15,000 บาทขึ้นไป จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5

2. การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.65 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

1. **ด้านทาน** ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.62

2. **ด้านปิยวาจา** ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.61

3. **ด้านอัตถจริยา** ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.69

4. **ด้านสมานัตตา** ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.70

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ผลทดสอบสมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. เพศ		✓
2. อายุ		✓
3. สถานภาพ		✓
4. การศึกษา		✓
5. อาชีพ		✓
6. รายได้		✓

7. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ กล่าวถึงการศึกษาการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาการศึกษาการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้

จากการอภิปรายผลพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงทั้งนี้ เนื่องจากการให้บริการด้านให้คำปรึกษาประสานงานอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และเสมอภาค ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ธรรมธร ธงชัย (ธรรมธร ธงชัย, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของศาลจังหวัด

ระยองตามหลักสังคหวัตถุ 4”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554) ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของศาลจังหวัดระยองตามหลักสังคหวัตถุ 4 “ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการให้บริการของศาลจังหวัดระยอง ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีทุกด้าน

1. ด้านทาน

ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ การพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ด้านทาน คือ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตราชเทวี มีความรู้ มีความสามารถในการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และส่งเสริมประชาชนทำกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก 3.62

2. ด้านปิยวาจา

จากการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ 3.61 ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีจิตใจให้บริการ รักในการบริการด้วยความเต็มใจ หน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส พุดจาเป็นกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราชันย์ ธงชัย, พันโท ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ 4 ของหน่วยงานสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยอง” ผลการศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ 4 ของหน่วยสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีความพึงพอใจ ต่อการให้บริการในด้านทาน เป็นอันดับแรก รองลงมามีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านปิยวาจา และสุดท้ายมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านอรรถจริยา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (พันโท ราชันย์ ธงชัย, ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ 4 ของหน่วยงานสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยอง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551)

3. ด้านอรรถจริยา

การวิจัยพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ด้านอรรถจริยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก 3.69

4. ด้านสมานัตตตา

จากการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ด้านสมานัตตตาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อทุก

คนเท่าเทียมกัน เสมอต้นเสมอปลาย โดยไม่คำนึงถึงฐานะ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 นั้นอยู่ในระดับมาก ประชาชนตัดสินใจยอมรับในการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตราชเทวี ด้านสมานัตตตตอยู่ในระดับมาก 3.70 ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ วาสนา นักเพชร ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศาลแพ่ง พบว่าผู้ที่มาใช้บริการศาลแพ่ง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ที่มาใช้บริการศาลแพ่งมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านให้บริการอย่างสุจริต อยู่ในระดับความพอใจมาก รองลงมาคือ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านสถานที่และความปลอดภัย ด้านการให้บริการอย่างสุภาพ ซึ่งทุกด้านผู้ใช้บริการอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ยกเว้นด้านการบริการอย่างถูกต้องและด้านความรวดเร็วต่อเนื่อง ซึ่งมีค่าระดับความพึงพอใจปานกลาง (วาสนา นักเพชร, "ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศาลแพ่ง", วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์ (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2549)

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารทั่วไป

กรมการปกครอง, กองงานวิจัยและประเมินผล. (2533). **เจ้าหน้าที่ปกครองสถานภาพบทบาทและพฤติกรรมในการให้บริการประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

สำนักงานเขตราชเทวี. (2556). **หนังสือคู่มือประชาชน เขตราชเทวี**. ข้อมูลของวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2556.

วิทยานิพนธ์

ธรรมธร ธงชัย. (2554). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของศาลจังหวัดระยองตามหลักสังคหวัตถุ 4**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พันโท ราชนันท์ ธงชัย. (2551). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ 4 ของหน่วยงานสัสดีอำเภอเมือง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วาสนา นักเพชร. (2549). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศาลแพ่ง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต
ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Guidelines for the Improvement and Development of Specific Courses,
30-Credit Buddhism Courses, Bachelor of 5-Year Education Program,
Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

มนัสวี ศรีนนท์

Manatsawee Srinont

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

Institute for Innovative Learning, Mahidol University

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

Phrapariyattidhamma of Watawutwikisitaram

E-mail: B_AV7@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 14 พฤษภาคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 พฤษภาคม 2562

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาถึงสภาพการดำเนินการและการปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ผ่านมาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี และหลักสูตรอื่นๆ โดยกำหนดให้มีการรวมวิชาและคงวิชา รวมทั้งปรับหน่วยกิตให้เหลือจำนวน 18 หน่วยกิต คือ กลุ่มวิชาบังคับเรียน ให้เหลือ 12 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาเลือกเรียน คงไว้ 6 หน่วยกิต ตามเดิม

คำสำคัญ : แนวทาง, การปรับปรุงและพัฒนา, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

ABSTRACT

This article aims to study the former operation conditions and operations about the course of Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University. Besides, it presents

the guidelines for the improvement and development of specific courses; that is the 30-credit Buddhism Courses, in the Bachelor of 5-year Education Program and other courses by prescribing the course combination and the course maintenance, including the adjustment into the 18-credit program i.e. there will be 12 credits of the compulsory courses and 6 credits of the elective courses.

Keywords: guidelines, improvement and development, Bachelor of Education Program

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาด้วยวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของศาสนทายาท ซึ่งก็คือพระภิกษุและสามเณรเป็นหลัก ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยเป็นการเฉพาะ จึงสามารถบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างหลากหลายมากขึ้น กล่าวคือนอกจากการให้บริการการศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณรเท่านั้น ก็ได้ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่คฤหัสถ์ที่สนใจ ดังจะเห็นได้จากที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้เปิดรับสมัครคฤหัสถ์เข้าศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอกมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี โดยคฤหัสถ์ที่เข้ามาศึกษาก็ต้องปฏิบัติตามในฐานะเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเช่นเดียวกันกับพระภิกษุและสามเณร อย่างกรณีเรื่องการปฏิบัติกรรมฐานเป็นเวลา 15 วัน นักศึกษาคฤหัสถ์ทุกระดับชั้นก็ต้องปฏิบัติตามกรรมฐานเหมือนกัน ดังนั้น ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จึงกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ จนสามารถจบการศึกษาแล้วได้งานทำตามความคาดหวังเป็นจำนวนมาก

กล่าวเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลา 30 ปีแล้ว มีการพัฒนาการทางการบริหารและวิชาการมาเป็นระยะ คือ ช่วงแรกให้บริการทางการศึกษาเฉพาะพระภิกษุและสามเณรเท่านั้น ต่อมาได้รับคฤหัสถ์เข้าศึกษาด้วย ดังนั้น เรื่องการบริหารและวิชาการนี้ คณะศึกษาศาสตร์มีการรับสมัครคฤหัสถ์เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก เบ็ดเสร็จเป็นรูปธรรมในคณะ ส่วนเรื่องหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ ได้แก่ หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา (ศน.ม.) (ต่อมาเปลี่ยนเป็นหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต (ต่อมาเปลี่ยนเป็นหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.)) สาขาวิชาต่างๆ ก็มีปัญหาให้ต้องแก้ไขในเรื่องต่างๆ เช่น ชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คุณวุฒิและคุณสมบัติอาจารย์ประจำหลักสูตร หรือเรื่องรายวิชาในหลักสูตร เป็นต้น สรุปแล้ว เรื่องการจัดการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์นี้เป็นเรื่องที่ควรพิจารณาดำเนินการเป็นพิเศษในการเปิดการเรียนการสอน ทั้งนี้การที่คณะศึกษาศาสตร์จะได้รับพิจารณาดำเนินการเป็นกรณีพิเศษมิใช่ว่าคณะอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยไม่สำคัญ เพียงแต่เรื่องเกี่ยวกับคณะศึกษาศาสตร์นี้มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานมากกว่าคณะอื่นๆ นั่นเอง

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับคณะศึกษาศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2561 ได้มีการเสนอให้มีการปรับปรุงหลักสูตรจาก 5 ปี เป็น 4 ปี ตามนโยบายและทิศทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น หลักสูตรศึกษาศาสตร

บัณฑิต 5 ปี ทุกสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเป็น 4 ปี เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม แต่การเปิดการเรียนการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ ทุกสาขาวิชาที่ผ่านมา ต้องศึกษาในรายวิชาถึง 191 หน่วยกิต ซึ่งเป็นจำนวนหน่วยกิตที่มากกว่าที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอไว้ถึง 31 หน่วยกิต ส่วนการศึกษารายวิชาในจำนวนหน่วยกิตที่มากกว่ากระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้จะเป็น การดีหรือไม่ดีนั้นยังเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาศึกษาวิเคราะห์วิจัยกันต่อไป แต่สำหรับการศึกษาในจำนวน หน่วยกิตที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้นั้นถือว่าเป็นการดีอยู่แล้ว เพราะเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทุก สถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนด้านศึกษาศาสตร์ต้องทำตาม สรุปลงแล้ว เรื่องแนวทางการปรับปรุง และพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นเรื่องที่ควรดำเนินการหาข้อสรุปให้เป็นประโยชน์กับ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันด้วย

ตารางแสดงจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร (ไม่น้อยกว่า 191 หน่วยกิต) ของคณะศึกษาศาสตร์

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30	หน่วยกิต
(1) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6	หน่วยกิต
(2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6	หน่วยกิต
(3) กลุ่มวิชาภาษา	12	หน่วยกิต
(4) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์	6	หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ	155	หน่วยกิต
(1) กลุ่มวิชาเฉพาะทางพระพุทธศาสนา	30	หน่วยกิต
- บัณฑิตเรียน	24	หน่วยกิต
- เลือกรียน	6	หน่วยกิต
(2) กลุ่มวิชาชีพรู	46	หน่วยกิต
- รายวิชามาตรฐานความรู้	31	หน่วยกิต
- รายวิชามาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ	15	หน่วยกิต
(3) กลุ่มวิชาเฉพาะทาง	79	หน่วยกิต
- วิชาบังคับ	69	หน่วยกิต
- วิชาการสอนวิชาเอก	6	หน่วยกิต
- เลือกวิชาเอกหรือวิชาการสอนวิชาเอกเพิ่มเติม	4	หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต

2. หมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต

สำหรับการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ทุกหลักสูตร ทุกสาขาวิชา และทุกคณะของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นักศึกษาที่เข้าศึกษาตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ต้องศึกษารายวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจำนวน 30 หน่วยกิต ซึ่งแบ่งเป็นรายวิชาบังคับเรียน 24 หน่วยกิต หรือ 8 วิชา และรายวิชาเลือกเรียนอีก 6 หน่วยกิต หรือ 2 วิชา โดยรายวิชาเหล่านี้นักศึกษาจะได้ทยอยเรียนไปเรื่อยๆ ตามแต่ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจะได้ประกาศตารางเรียนเป็นรายภาคการศึกษาไป ดังรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อวิชาและคำอธิบายรายวิชาดังนี้

รายวิชาบังคับเรียน 24 หน่วยกิต

- BU5001 ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา (History of Buddhism)
โลกทัศน์ศาสนาก่อนพุทธกาลพุทธประวัติและพุทธประวัติเชิงวิเคราะห์การสังคายนาและการร้อยกรองพระธรรมวินัยภายในพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและต่างประเทศประวัติและบทบาทของพระสาวกพระสาวิกาและนักคิดทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญอิทธิพลของพุทธศิลป์ที่มีต่อศิลปะไทยศึกษาสถานการณ์พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน
- BU5002 พระไตรปิฎกศึกษา 1 (Tipitaka Studies 1)
วิเคราะห์การจำแนกหมวดหมู่โครงสร้างและเนื้อหาของพระไตรปิฎกประเภทและลำดับชั้นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาฐานะและความสำคัญของพระไตรปิฎกและคัมภีร์ชั้นรองภูมิปัญญาในพระไตรปิฎกและการศึกษาพุทธศาสนสุภาษิต ศึกษาประวัติแนวคิดและหลักการวัตถุประสงค์การบัญญัติพระวินัยวิธีบัญญัติพระวินัยบทบัญญัติหรือศีลประเภทต่างๆการปฏิบัติการศึกษาความวินิจฉัยและวิธีการตัดสินอิทธิพลในพระวินัยศึกษาเปรียบเทียบการบัญญัติพระวินัยกับการบัญญัติกฎหมายการประยุกต์ใช้วิธีการทางพระวินัยกับตัดสินปัญหา
- BU5003 พระไตรปิฎกศึกษา 2 (Tipitaka Studies 2)
ศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาของพระสูตรต้นตอปิฎกการจัดหมวดหมู่ในพระสูตรต้นตอปิฎกวิเคราะห์พระสูตรที่สำคัญและพระสูตรที่แสดงหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาหลักธรรมที่เป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาอุดมคติทางพระพุทธศาสนาวิธีคิดและคุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนาพุทธจริยธรรมหลักคิทธิธรรมและการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตและการแก้ปัญหาสังคม
- BU5004 พระไตรปิฎกศึกษา 3 (Tipitaka Studies 3)
ศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาของพระอภิธรรมปิฎก การจัดหมวดหมู่ในพระอภิธรรมปิฎกประวัติและสาระสำคัญของพระอภิธรรมจากคัมภีร์ในพระอภิธรรมปิฎก พระอภิธรรมในฐานะหลักวิชาการพระพุทธศาสนาหลักการอธิบายและตีความธรรมะตามแนวอภิธรรม พุทธปรัชญาตามนัย พระอภิธรรมจิตวิทยาในพระอภิธรรมและการประยุกต์ใช้หลักพระอภิธรรมในการดำรงชีวิต
- BU5005 พุทธวิถีไทย (Buddhism and Thai Ways of Life)
ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติไทยและรากฐานสำคัญของวัฒนธรรม เป็นองค์ความสามัคคี เป็นสถาบันคู่ชาติและพระมหากษัตริย์ เป็นแหล่งหล่อหลอมเอกลักษณ์ของ

ชาติ เป็นเครื่องมือการแก้ปัญหาและการพัฒนาชาติ ความเป็นสถาบันพระพุทธศาสนา พระรัตนตรัยวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหลักศาสนพิธีและรูปแบบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะ รูปแบบและมิติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของสังคมไทยวัดและพระสงฆ์ไทย องค์กรทางพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย การส่งเสริมและการคุ้มครองพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง BU5006 ภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา (Pali for a Buddhist Research)

ศึกษาหลักไวยากรณ์ การอ่าน การแปลภาษาบาลีเบื้องต้นการใช้ภาษาบาลีและการใช้คำภาษาบาลีในภาษาไทยภาษาบาลีกับพระพุทธศาสนา คัมภีร์พระพุทธศาสนาฉบับภาษาบาลีฝึกทดลองศึกษาค้นคว้าเนื้อหาพระพุทธศาสนาสั้นๆหรือโดยย่อจากเอกสารภาษาบาลี

BU5007 ภาษาสันสกฤตเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา (Sanskrit for a Buddhist Research)

ศึกษาหลักไวยากรณ์ การอ่าน การแปลภาษาสันสกฤตเบื้องต้นการใช้ภาษาสันสกฤตและการใช้คำภาษาสันสกฤตในภาษาไทยภาษาสันสกฤตกับพระพุทธศาสนา คัมภีร์พระพุทธศาสนาฉบับภาษาสันสกฤตฝึกทดลองศึกษาค้นคว้าเนื้อหาพระพุทธศาสนาสั้นๆหรือโดยย่อจากเอกสารภาษาสันสกฤต

BU5008 การปฏิบัติกรรมฐาน (Meditation Practice)

แนวคิด หลักการ วิธีปฏิบัติกรรมฐานในพระพุทธศาสนา ทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน หลักการปฏิบัติจุดตั้ง ศึกษาการสอนกรรมฐานและการปฏิบัติกรรมฐานจากสำนักกรรมฐานที่สำคัญในประเทศไทย ฝึกปฏิบัติกรรมฐานที่ถูกต้องตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

รายวิชาเลือกเรียน 6 หน่วยกิต

BU5009 พระพุทธศาสนามหายาน (Mahayana Buddhism)

ศึกษาสถานการณ์พระพุทธศาสนาหลังพุทธปรินิพพาน ประวัติและการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน แนวคิดและหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนามหายาน เช่น แนวคิดเรื่อง ตรีกาย อาทิพุทธะ ศูนย์ตาทโยคจารย์ หลักโพธิจิต นิกายสำคัญของพระพุทธศาสนามหายาน เช่น นิกายสุขาวดี เช่น พระพุทธศาสนามหายานในโลกตะวันตก บทบาทขององค์ดาไลลามะ และนักคิดของพระพุทธศาสนามหายานเช่น ดร.ดี.ที.ซูซูกิ, พระทิชนักหันธ์ เป็นต้น

BU5010 ศาสนศึกษา (Religious Studies)

ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา แนวคิด ทฤษฎีกำเนิดศาสนาภูมิหลังทางศาสนาวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) พระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ อิสลาม ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้ศาสดาของแต่ละศาสนาหันไปสนใจศาสนา การปฏิบัติทางศาสนาและประสบการณ์ศาสนาของศาสดาแต่ละองค์ วิเคราะห์เปรียบเทียบศาสนาด้านโครงสร้าง หลักธรรม โลกทัศน์ พิธีกรรม นิกาย ความดีและจุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนาที่สำคัญ ๆ สถานะปัจจุบันของแต่ละศาสนา สิทธิการนับถือศาสนาหลักศาสนสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา

- BU5011 ภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (English for Buddhism Propagation)
ศึกษาคำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะทางพระพุทธศาสนา ฝึกพูดหรือสนทนาและอธิบายธรรมะด้วยภาษาอังกฤษ ฝึกหัดเขียนเรียงความอธิบายพุทธศาสนสุภาษิต และฝึกเขียนบทความธรรมะด้วยภาษาอังกฤษ และย่อความจากบทความธรรมะที่กำหนดให้
- BU5012 วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาของไทย (Thai Buddhist Literature)
ศึกษาวรรณกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน โดยศึกษาและวิเคราะห์สาระสังเขป ลักษณะเด่น วิวัฒนาการ ในแง่คุณค่าและอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทยและพระพุทธศาสนา เช่น ไตรภูมิพระร่วง มังคลัตถทีปนี ปัญญาสชาดก มหาชาติคำหลวง มหาเวสสันดรชาดก ปฐมสมโพธิกถา เป็นต้น ศึกษาประวัติและผลงานปราชญ์ชาวพุทธไทยทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ รวมทั้งวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาในท้องถิ่นของไทย
- BU5013 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
(Information Technology for Buddhism Propagation)
หลักการ วิธีการและเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก คุณสมบัติ นักเผยแผ่และนักประชาสัมพันธ์ วิทยาการประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ สื่อและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อิทธิพลและผลกระทบของสื่อและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่อพระพุทธศาสนาและพุทธศาสนิกชน ฝึกหัดการเขียนบทความทางพระพุทธศาสนา ฝึกหัดการเทศน์แบบต่างๆ และฝึกพูดตามหลักวิชาการวาทศิลป์
- BU5014 พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Buddhism, Science and Technology)
วิธีการแสวงหาความจริงของพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ ความสอดคล้องกันระหว่างพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์กายภาพ ชีวภาพ จิตวิทยา กฎแห่งกรรมของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ ผลกระทบและผลดีของพระพุทธศาสนาจากพัฒนาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวจิต
- BU5015 พระพุทธศาสนากับโลกาภิวัตน์ (Buddhism and Globalization)
วิเคราะห์บทบาทและสถานภาพของพระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบันบทบาทขององค์กร บุคลากรและนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา การตีความคำสอนของพระพุทธศาสนาปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการพระพุทธศาสนาและปัญหาภายนอกที่มีผลกระทบต่อความเจริญและความเสื่อมของพระพุทธศาสนา เปรียบเทียบกระแสโลกาภิวัตน์และธรรมานุวัตร พุทธวิทยาเพื่อการรู้เท่าทันกระแสและความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกภายใต้บริบทของข้อมูลข่าวสาร ท้าทายและการปฏิบัติต่อข้อมูลข่าวสาร ในฐานะชาวพุทธรวมทั้งการป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องและผลเสียของกระแสโลกาภิวัตน์ตามหลักวิถีพุทธ

BU5016 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาแบบยั่งยืน (Buddhism and Sustainable Development)

ศึกษาแนวคิด หลักการและความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืน ความผิดพลาดของการพัฒนาแบบตะวันตกภายใต้กระแสบริโภคนิยม และความไม่กลมกลืนของการพัฒนาตามหลักวิชาการสมัยใหม่ และการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา การพัฒนาบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ การพัฒนาที่ไม่ทำลายระบบนิเวศน์ ทดลองสร้างโมเดลโครงการพัฒนาแบบยั่งยืนโดยผสมผสานหลักพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่เข้าด้วยกัน พระพุทธศาสนากับสันติภาพ

BU5017 พระพุทธศาสนาในสังคมไทยร่วมสมัย (Buddhism in the Contemporary Thai Society)

ประวัติการณ์ับถือพระพุทธศาสนาของชนชาติไทย พระพุทธศาสนากับชนชาติไทย พระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติไทย พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ สถานะของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน บทบาทของสถาบันสงฆ์ สถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐบาล ประชาชนต่อพระพุทธศาสนา การบริหาร การศึกษา การปฏิบัติและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์และพุทธบริษัท บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยและสังคมโลก

BU5018 การบริหารกิจการพระพุทธศาสนา (Buddhist Affairs Administration)

วิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล ถึงปัจจุบัน หลักการบริการกิจการพระพุทธศาสนาโดยพุทธบริษัท ศึกษาโครงสร้าง ระบบการปกครองและระบบบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ การจัดการ ศาสนสมบัติภาวะผู้นำทางพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาและแนวทางการบริหารจัดการทุน บัญชีวัด และการตรวจสอบ ศึกษาสภาพการณ์บริหารจัดการวัด การพัฒนาวัดโดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการและการบริหารจัดการที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน หลักการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการวัดของชุมชน และการพัฒนาวัดให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และศูนย์รวมทางจิตใจของชุมชน

จากรายวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา บัณฑิตเรียน 8 วิชา และเลือกเรียน 2 วิชา ในจำนวน 30 หน่วย กิต ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง วิทยาเขต และวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนเกี่ยวกับคณะศึกษาศาสตร์ได้จัดให้มีการเรียนรายวิชาบังคับในแต่ละภาคการศึกษาและปีการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันนัก กล่าวคือในช่วงที่เปิดหลักสูตรใหม่ๆ แต่ละแห่งก็จัดรายวิชาเรียนสลับกันบ้าง แต่เมื่อส่วนกลางเสนอการจัดตารางการเรียนการสอนผ่านสภาวิชาการและการจัดรายวิชาตามตารางที่ระบุไว้ในหลักสูตร (มคอ.2) ดังนั้น ทุกแห่งจึงได้รายวิชาบังคับเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ส่วนรายวิชาเลือกเรียนในแต่ละภาคการศึกษาและปีการศึกษาก็มีแตกต่างกันอยู่บ้าง เนื่องจากแต่ละแห่งมีทรัพยากรทางการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ในที่สุดแล้ว ทุกแห่งก็ได้จัดรายวิชาเลือก 2 วิชาที่เหมือนกัน เพื่อให้เป็นไปตามมติสภาวิชาการนั่นเอง

สรุปแล้ว จำนวนรายวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจำนวน 30 หน่วยกิต เหล่านี้ เฉพาะรายวิชาบังคับเรียน 24 หน่วยกิต หรือ 8 วิชา สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ตามชื่อวิชา คำอธิบายวิชา หรือลักษณะเนื้อหาของแต่ละรายวิชา ดังนี้

1. กลุ่มวิชาเกี่ยวกับการศึกษาคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา มีอยู่ 3 วิชา ได้แก่ วิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 วิชาพระไตรปิฎกศึกษา 2 และ วิชาพระไตรปิฎกศึกษา 3
2. รายวิชาเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชีวิต มีอยู่ 1 วิชา ได้แก่ วิชาการศึกษาปฏิบัติธรรมฐาน
3. กลุ่มวิชาเกี่ยวกับภาษาเพื่อการศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนา มีอยู่ 2 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา และวิชาภาษาสันสกฤตเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา
4. กลุ่มวิชาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ มีอยู่ 2 วิชา ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา และวิชาพุทธวิถีไทย

ส่วนรายวิชาเลือกเรียน 6 หน่วยกิต มีทั้งหมด 10 วิชา สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ตามชื่อวิชา คำอธิบายวิชา หรือลักษณะเนื้อหาของแต่ละรายวิชา ดังนี้

1. กลุ่มวิชาเกี่ยวกับเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีอยู่ 2 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. กลุ่มวิชาเกี่ยวกับพัฒนาการของพระพุทธศาสนา มีอยู่ 4 วิชา ได้แก่ วิชาพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาแบบยั่งยืน วิชาพระพุทธศาสนากับโลกาภิวัตน์ และวิชาพระพุทธศาสนาในสังคมไทยร่วมสมัย
3. กลุ่มวิชาเกี่ยวกับหลักการของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ มีอยู่ 4 วิชา ได้แก่ วิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนามหายาน วิชาวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาของไทย และวิชาศาสนศึกษา

3. สภาพการจัดการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์

ตามที่ทราบกันโดยทั่วไป การจัดการศึกษาทุกระดับชั้นของสถาบันการศึกษาในไทยนั้นต้องให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มิเว้นแม้แต่การบริหารจัดการหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งหนึ่งในสองแห่งของไทย ก็ต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ดังกล่าว ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทุกสาขาวิชา ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาอันมีสภาพการดำเนินการและการปฏิบัติการเป็นลำดับมาเรื่อยๆ ดังนี้

1. การบริหารจัดการศึกษาหลักสูตรให้เป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เรื่องการดำเนินการหลักสูตรให้เป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัยนี้ถือว่าเป็นเรื่องปกติและเป็นเรื่องที่คณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต้องเข้มงวดกวดขันให้เป็นไปตามระเบียบของส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยทุกหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยนั้นต้องถูกตรวจสอบทุกกระบวนการจากผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ตั้งแต่จากอาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผู้บริหาร และคณะกรรมการประจำคณะ สาขาวิชาการ และสภามหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษาภายในมหาวิทยาลัย ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนทุกหลักสูตรจึงต้องบริหารจัดการให้เป็นไปตาม ระเบียบของมหาวิทยาลัย ตรงกันข้าม หากการบริหารจัดการหลักสูตรไม่เป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย แล้ว ย่อมเกิดผลเสียต่างๆ อย่างมาก เฉพาะผลเสียที่เกิดกับมหาวิทยาลัยและนักศึกษา ได้แก่ หลักสูตรของ มหาวิทยาลัยไม่ผ่านเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จนทำให้นักศึกษาเสียสิทธิอันพึงได้ทั้งในแง่ ทุน นี้ยและพละตินัย ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาหลักสูตรในทุกกระบวนการต้องให้เป็นไปตามระเบียบของ มหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด

2. หลักสูตรและระเบียบของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับประเด็นนี้ก็ไม่แตกต่างไปจากประเด็นข้างต้น เพราะการบริหารจัดการการศึกษาหลักสูตร ต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยิ่งกรณีของคณะศึกษาศาสตร์แล้วย่อมต้องให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและคุรุสภาด้วย กล่าวคือคณะศึกษาศาสตร์ ต้องทำทุกกระบวนการในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรียกว่า ทุกกระบวนการต้องสามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพราะหากไม่ดำเนินการเช่นนี้แล้ว ผลเสียจะเกิดขึ้นกับผู้เข้ามาศึกษาเป็นอย่างมาก โดยผู้ศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะไม่สามารถขอ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้ ตลอดถึงเรื่องอื่นๆ ที่จะพึงได้ในอนาคต นักศึกษาในหลักสูตรย่อม สูญเสียโอกาสไปด้วย ดังนั้น การดำเนินการทุกอย่างในหลักสูตรต้องจัดการให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของ หน่วยงานที่กำกับดูแลด้วย จึงจะถือว่าเป็นการจัดการที่ดีที่สุด

สรุปแล้ว การจัดการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต้องให้เป็นไปตาม ระเบียบ ตลอดถึงการสร้างหรือการปรับปรุงหลักสูตรและระเบียบของมหาวิทยาลัยก็ต้องให้เป็นไปตาม กฎเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย โดยหากมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการให้ถูกต้อง แล้ว ผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นกับทุกฝ่าย กล่าวคือหลักสูตรของมหาวิทยาลัยก็ได้มาตรฐานและเป็นไปตาม กฎเกณฑ์ของหน่วยงานที่กำกับดูแล พร้อมทั้งนักศึกษาที่จบการศึกษาจากหลักสูตรของมหาวิทยาลัยไปแล้วจะ ไม่เสียสิทธิอันจะพึงได้และเป็นที่ยอมรับของสังคมด้วย

4. แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต

จากสภาพการดำเนินการและการปฏิบัติการของคณะศึกษาศาสตร์ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ที่ต้องบริหาร จัดการการศึกษาให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดการรับรู้ ร่วมกันในเรื่องต่างๆ กล่าวคือเกิดมีประเด็นที่น่าศึกษาและพิจารณาปรับปรุงพัฒนาในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะ เรื่องการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตก็มีการกล่าวถึงจำนวนหน่วยกิตที่ต้องศึกษาใน หลักสูตรว่าอาจเป็นอุปสรรคต่อความน่าสนใจของผู้ที่จะเข้ามาศึกษาและคณะศึกษาศาสตร์เมื่อต้องการให้

ประโยชน์ต่างๆ เกิดขึ้นกับนักศึกษา เช่น การได้มีโอกาสจับให้ทันต่อการสอบบรรจุเป็นข้าราชการครู เป็นต้น จึงจำเป็นต้องขออนุญาตจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหรือหน่วยกิตที่มากกว่าเกณฑ์หรือเปิดการเรียนการสอนในภาคฤดูร้อนจากสภาวิชาการเรื่อยมา ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ ถือว่าเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ดังนั้น เมื่อมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต จาก 5 ปี เป็น 4 ปี จึงเห็นสมควรนำประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาเสนอเป็นแนวทางด้วย โดยกำหนดหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 161 หน่วยกิต ตามกฎเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น เพราะหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี ในปัจจุบัน มีจำนวนหน่วยกิตที่ต้องศึกษาถึง 191 หน่วยกิต นับว่าเป็นจำนวนหน่วยกิตที่มากกว่าเกณฑ์ถึง 30 หน่วยกิต สรุปแล้วในเรื่องนี้ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรวมและการคงรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตในกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ทุกสาขาวิชาให้เหลือจำนวน 18 หน่วยกิต หรือ 6 วิชา เท่านั้น ตามรายละเอียดด้านล่างดังนี้

1. จัดการรายวิชาที่มีลักษณะเหมือนกันในกลุ่มรายวิชาบังคับเรียน 24 หน่วยกิต ลดเหลือ 12 หน่วยกิต (ปรับเหลือ 4 วิชา)

1.1 รวมกลุ่มวิชาเกี่ยวกับการศึกษาคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา จำนวน 3 วิชา เป็น 1 วิชา ได้แก่ “พระไตรปิฎกศึกษา” โดยมีคำอธิบายรายวิชาใหม่ดังนี้ “ศึกษาโครงสร้าง ความสำคัญ เนื้อหาย่อยของพระไตรปิฎก ประเภทของคัมภีร์พระพุทธศาสนา โครงสร้างและเนื้อหาของพระวินัย พระวินัยกับกฎหมาย พระวินัยกับการตัดสินปัญหา โครงสร้างและเนื้อหาของพระสูตร พระสูตรที่สำคัญ พระสูตรกับการดำรงชีวิตและการแก้ปัญหาสังคม และโครงสร้างและเนื้อหาของพระอภิธรรม พระอภิธรรมกับการดำรงชีวิต”

1.2 คงรายวิชาเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชีวิต จำนวน 1 วิชา ไว้ ได้แก่ “การปฏิบัติกรรมฐาน” โดยมีการปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาใหม่ดังนี้ “ศึกษาแนวคิด หลักการ และวิธีการปฏิบัติกรรมฐานในพระพุทธศาสนา หลักการปฏิบัติธุดงค์ การสอนและการปฏิบัติกรรมฐานของสำนักกรรมฐานที่สำคัญในประเทศไทย และการออกฝึกปฏิบัติกรรมฐานตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด”

1.3 รวมกลุ่มวิชาเกี่ยวกับภาษาเพื่อการศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนา จำนวน 2 วิชา เป็น 1 วิชา ได้แก่ “ภาษาบาลีและสันสกฤตเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา” โดยมีคำอธิบายรายวิชาใหม่ดังนี้ “ศึกษาหลักไวยากรณ์เบื้องต้น หลักการอ่านและแปลภาษาบาลีและสันสกฤต ศัพท์บาลีและสันสกฤตในภาษาไทย คัมภีร์ภาษาบาลีและสันสกฤตที่สำคัญของพระพุทธศาสนา และฝึกวิเคราะห์เนื้อหาย่อยๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจากเอกสารภาษาบาลีและสันสกฤต”

1.4 รวมกลุ่มวิชาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ จำนวน 2 วิชา เป็น 1 วิชา ได้แก่ “ประวัติและพัฒนากิจการของพระพุทธศาสนา” โดยมีคำอธิบายรายวิชาใหม่ดังนี้ “ศึกษาแนวคิดก่อนพุทธกาล พุทธประวัติ การสังคายนา นิภายในพระพุทธศาสนา ประวัติและผลงานของพระสาวกพระสาวิกา สถานการณ์พระพุทธศาสนาในประเทศไทยและต่างประเทศ พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย และหลักศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนา”

2. จัดการรายวิชาที่มีลักษณะเหมือนกันในกลุ่มรายวิชาเลือกเรียน 6 หน่วยกิต คงไว้ 6 หน่วยกิตเหมือนเดิม (ปรับเหลือ 3 วิชา)

2.1 รวมกลุ่มวิชาเกี่ยวกับเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน 2 วิชา เป็น 1 วิชา ได้แก่ “ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” โดยมีคำอธิบายรายวิชาใหม่ดังนี้ “ศึกษาศัพท์ภาษาอังกฤษทางพระพุทธศาสนา ฝึกสนทนาและอธิบายธรรมะด้วยภาษาอังกฤษ ฝึกเขียนบทความธรรมะด้วยภาษาอังกฤษ และศึกษาหลักการ วิธีการ และเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คุณสมบัตินักเผยแผ่ วิทยาการประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ อิทธิพลและผลกระทบของสื่อและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่อพระพุทธศาสนา”

2.2 รวมกลุ่มวิชาเกี่ยวกับพัฒนาการของพระพุทธศาสนา จำนวน 4 วิชา เป็น 1 วิชา ได้แก่ “พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่” โดยมีคำอธิบายรายวิชาใหม่ดังนี้ “ศึกษาพุทธวิทยาเพื่อรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก แนวคิดและหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ พระพุทธศาสนากับสันติภาพ พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ และพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์กายภาพ ชีวภาพ จิตวิทยา”

2.3 รวมกลุ่มวิชาเกี่ยวกับหลักการของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ จำนวน 4 วิชา เป็น 1 วิชา ได้แก่ “ศาสนาเพื่อการพัฒนา” โดยมีคำอธิบายรายวิชาใหม่ดังนี้ “ศึกษาความรู้พื้นฐานทางศาสนา แนวคิดทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของศาสนา สถานะปัจจุบันของศาสนาในสังคมโลก หลักการศาสนสัมพันธ์ และศึกษาพระพุทธศาสนาเถรวาทและมหายาน วรรณกรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา สภาพการณ์บริหารจัดการวัด การบริหารจัดการทุน บัญชีวัด และการตรวจสอบ หลักการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการวัดของชุมชน”

5. บทสรุป

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 30 หน่วยกิต ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้เขียนประสงค์เสนอเป็นหลักคิดหรือเป็นแนวทางปรับปรุงหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยดำเนินการอยู่และต้องการนำเสนอความคิดต่อประชาคมมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีประเด็นถกเถียงในเรื่องนี้ไม่ต่ำกว่า 3 ปี การศึกษาแล้ว ดังนั้น แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้นับจึงถือว่าเป็นแนวทางสำหรับหลักสูตรและคณะอื่นๆ ด้วย เพราะในปัจจุบัน การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีอยู่ 4 คณะ ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศาสนาและปรัชญา โดยคณะเหล่านี้ทั้งหมด เฉพาะคณะศึกษาศาสตร์นั้นต้องจัดการเรียนการสอนให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพ มีคุณธรรม สอดคล้องกับระเบียบของมหาวิทยาลัยและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

บรรณานุกรม

คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย (5 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559).**

คณะศึกษาศาสตร์. (2561). **คณะศึกษาศาสตร์.** <http://www.edu.mbu.ac.th/>. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง **เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558.** ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 295 ง 13 พฤศจิกายน 2558.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง **เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558.** ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 295 ง 13 พฤศจิกายน 2558.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 51 ก 1 ตุลาคม 2540.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **ระเบียบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2559.**

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2561). **มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.** <http://www.mbu.ac.th/> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561.

วัฒนธรรมไทยตามแนวพุทธศาสตร์

Thai Culture according to the Buddhist Principles

พระปัญญา ฐิตญาโณ

Phra Panya Tritayano

วัดทองน็ยม กรุงเทพมหานคร

Wat Thong Niam, Bangkok

เขตต์พนธ์ วิชชुरังษี

Khetpon Whichurangsi

พรประทาน ชูโต

Pornpratan Chuto

นักวิชาการอิสระ ด้านวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

Independent Scholar in Buddhism and Philosophy

E-mail: Tritiyano@yahoo.co.th

วันที่รับบทความ (Received) : 14 พฤษภาคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 พฤษภาคม 2562

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ สรุปได้ว่า พุทธศาสนามีอิทธิพลและเป็นแม่แบบแห่งวัฒนธรรมที่ดิงามของไทย คนไทยผูกพันกับความเชื่อและแนวปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา ดังนั้น วัฒนธรรมของสังคมไทยกับพุทธศาสนาจึงแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะพุทธศาสนาเป็นรากฐานแห่งสังคมไทยอย่างแท้จริง พุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยมีหน้าที่ต่อสังคมดั่งนี้ กำหนดรูปแบบของสถาบัน กำหนดบทบาท ควบคุมสังคม เป็นสัญลักษณ์ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม สร้างรูปแบบความประพฤติและการปฏิบัติร่วมกัน ช่วยตระหนักถึงความหมายและวัตถุประสงค์ของการมีชีวิต ตลอดถึงสร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพของสังคม

คำสำคัญ : วัฒนธรรมไทย, พุทธศาสตร์, รูปแบบของสถาบัน

ABSTRACT

The study of Thai culture and Buddhist principles found that Buddhism has an influence on Thai cultural structure. Thai people are bound to Buddhism beliefs and practices. Therefore, Thai culture and Buddhism cannot be separated from each other.

Buddhism is truly the fundamental of Thai society. Buddhism and Thai culture influenced to the society in many aspects as follows: to define the social institutions, to define and control the role and identity of people in the society, to cooperate a unity of the society, to create a common norm, to shade light on the meaning and the purpose of life as well as creating the personality of people in the society.

Keywords: Thai Culture, the Buddhist Principles, the social institution

1. ความหมายของวัฒนธรรม

การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมขึ้นมาต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มมีระเบียบแบบแผนที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มให้อยู่ในขอบเขตที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สิ่งที่เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มคนนี้เราเรียกว่า "วัฒนธรรม" ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนอารมณ์ที่หล่อหลอมร่างกายตกแต่งคนให้หน้าดูสม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องควบคู่กับคนเสมอไป (บ้านจอมยุทธ, วัฒนธรรมและประเพณีไทย<https://www.baanjommyut.com/library/thai_culture3/index.html>, 9 มีนาคม 2562)

คำว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำสมาสระหว่างภาษาบาลีกับสันสกฤต แปลตามรากศัพท์ หมายถึง สถาปอันเจริญงอกงามหรือลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม(Culture) (คุณ โทชนธ์, พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.2545), หน้า 33-34.)

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้ วัฒนธรรม คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

พระยาอนุমানราชชน “วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม”

เซอร์ เอ็ดเวิร์ด ไทเลอร์ นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษ “วัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้มาจากการเรียนรู้ของสังคมและสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการใช้สิ่งนั้นๆ สมาชิกในสังคมจะได้รับวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมและเขาอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อเป็นมรดกแก่ชนรุ่นต่อไป”

ตามทรรศนะของคนไทยทั่วไป วัฒนธรรม หมายถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการและผลงานสร้างสรรค์ต่างๆ ที่เป็นมรดกตกทอดกันมาในสังคมไทยทุกเรื่องและไม่จำกัดว่าต้องมีกฎหมายกำหนดไว้หรือเป็นกิจกรรมที่เจริญตามเกณฑ์ของชนชั้นปกครองของสังคมเท่านั้น แต่รวมถึงของชาวบ้านด้วย จึงเน้นเรื่องอดีตและเอกลักษณ์ของชาติ อีกทั้งให้ความหมายในทางที่ดีที่เจริญ คนจะดีจะต้องเป็นผู้มีวัฒนธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้ดีมีวัฒนธรรม คนป่าเถื่อนไร้วัฒนธรรม” เพราะวัฒนธรรมนี้เองทำให้คนแตกต่างจากสัตว์

ความหมายของวัฒนธรรมไทยทั่วไปที่ชาวบ้านเข้าใจได้แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง แบบในการดำเนินชีวิต คือเป็นคนไทย ต้องพูดไทย แต่งกายแบบไทย เดินเหินแบบไทย ขับรถตามกฎหมายจราจรไทย คิดแบบไทย ส่วนวัฒนธรรมไทยตามแนวพุทธศาสตร์ ในบทความนี้จะใช้คำว่า “วัฒนธรรมพุทธ” และให้

ความหมายของวัฒนธรรมพุทธ หมายถึง “แบบในการดำเนินชีวิตอย่างพุทธ” (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, สังคมวัฒนธรรมพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 43) ดังนั้นเราต้องเรียนรู้ภาษาบาลี สันสกฤตเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากภาษาไทย เราต้องทำบุญทำทาน บวชพระ (ชาย) บวชชี (หญิง) บวชเณร (เด็กชาย) เราต้องคิดตามหลักธรรมของพุทธศาสนา คือ มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่นและสัตว์รวมถึงธรรมชาติ เป็นต้น

2. ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรม

ลักษณะของวัฒนธรรม อธิบายได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ ตรงที่มีการรู้จักคิด มีการเรียนรู้ จัดระเบียบชีวิตให้เจริญ อยู่ดีกินดี มีความสุขสะดวกสบาย รู้จักแก้ไขปัญหา ซึ่งแตกต่างไปจากสัตว์ที่เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยความจำเท่านั้น

2. วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม เนื่องจากมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นหนึ่งทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม โดยไม่ขาดช่วงระยะเวลาและมนุษย์ใช้ภาษาในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ภาษาจึงเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ถ่ายทอดวัฒนธรรมนั่นเอง

3. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต หรือเป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มนุษย์เกิดในสังคมใดก็จะเรียนรู้และซึมซับในวัฒนธรรมของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้น วัฒนธรรมในแต่ละสังคมจึงแตกต่างกัน

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ มนุษย์มีการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ และ ปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อความเหมาะสม และความอยู่รอดของสังคม เช่น สังคมไทยสมัยก่อนผู้หญิงจะทำงานบ้าน ผู้ชายทำงานนอกบ้าน เพื่อหาเลี้ยงครอบครัว แต่ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว บทบาทของผู้หญิงในสังคมไทยจึงเปลี่ยนแปลงไป (บ้านจอมยุทธ, วัฒนธรรมและประเพณีไทย, <https://www.baanjommyut.com/library/thai_culture3/index.html>, 9 มีนาคม 2562)

ในทางวิชาการแบ่งประเภทของวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตใจ มีรายละเอียดดังนี้ 1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) เช่น สิ่งปลูกสร้าง สถานที่สำคัญเชิงสัญลักษณ์ โบราณสถาน ศาสนาสถาน เทวสถาน สถาปัตยกรรม เป็นต้น 2. วัฒนธรรมทางจิตใจ (Non-Material Culture) เป็นนามธรรม เช่น ศิลปะ การแสดงออกเชิงศิลปะ จิตรกรรม หลักคำสอน ศาสนา คติธรรม ประเพณี วรรณคดี สุนทรียศาสตร์เชิงศิลป์ รูปแบบของวิถีชีวิต เป็นต้น (พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม, วิถีทัศน์, 2562)

3. ประเภทของวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา

มีการแบ่งประเภทของวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาไว้ 4 ด้าน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, สังคมวัฒนธรรมพุทธ, อ้างแล้ว, หน้า 44-67) ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ

เรื่องนี้เป็นวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม มองเห็น และเข้าใจง่าย แบ่งออกได้ 4 ส่วน ดังนี้

1) วัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับสงฆ์ในพุทธศาสนามีหลายอย่าง เริ่มตั้งแต่ัฐบริหารหรือเครื่องใช้ 8 ประการของสงฆ์ เช่น ส่วนที่เป็นเสื้อผ้ามีสบง จีวร สังฆาฏิ ประคดเอว ผ้าอาบ ย่อม ส่วนที่เป็นเครื่องใช้มีบาตร เครื่องกรองน้ำ มีดโกน ด้ายและเข็มเย็บผ้า สบู่ แปรงสีฟันและยาสีฟัน เป็นต้น

2) วัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับวัด แบ่งย่อยเป็น 2.1 พระธรรม ได้แก่ ตัวพระไตรปิฎก และคำบรรยายอธิบายธรรมของพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย 2.2 สิ่งปลูกสร้าง เช่น กุฏิพระ หอฉัน หอระฆัง โบสถ์ วิหาร หอสมุด โรงครัว ใบสีมา ธรรมาสน์ กำแพงวัด ศาลา ศาลาการเปรียญ เมรุเผาศพ 2.3 สิ่งเคารพ เช่น พระพุทธรูป เจดีย์ มณฑป พระปรารักษ์

3) วัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับพื้นที่วัด ที่เราเรียกว่า ธรณีสงฆ์ ซึ่งยังแบ่งเป็นสองส่วน กว้างๆ คือ พุทธาวาส (ที่ๆเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน ศาสนวัตถุ) กับ สังฆาวาส (พื้นที่ที่ชาวบ้านมอบให้วัดไว้จัดหาประโยชน์ เช่น ให้เช่า เรียกว่า ที่กัลปนา)

4) วัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับธรรมเนียมประเพณี ในวัฒนธรรมพุทธมีขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับศาสนาหลายอย่าง ตั้งแต่เกิด โต แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ แก่ชราและตาย จึงมีวัตถุเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีเหล่านี้ที่สำคัญจำนวนมาก เช่น ดอกไม้ รูป เทียน สายสิญจน์ น้ำมนต์ ชันน้ำมนต์ โต๊ะหมู่บูชา ของถวายพระต่างๆ มักจะเป็นของใช้ สบู่ ผงซักฟอก ชา กาแฟ นมชั้นหวาน กาน้ำ สบง จีวร น้ำผลไม้ รวมถึงปัจจัย(เงิน) เป็นต้น

2. วัฒนธรรมทางสังคม

วัฒนธรรมทางสังคมตามแบบพุทธศาสนามี 5 ส่วน ดังนี้

1) ศีล คือ แบบความประพฤติดี ประพฤติชอบของบุคคลและกลุ่มคน ศีล 5 เป็นศีลสำหรับชาวพุทธทั่วไป สูงขึ้นไปคือศีล 8 (อุโบสถศีล) เณรถือศีล 10 พระสงฆ์ถือศีล 227 ข้อ ส่วนชาวพุทธที่ดีต้องมีลักษณะ 5 ประการ คือ ก. ต้องมีศรัทธา หรือ ความเชื่อมั่นในพุทธศาสนา ข. ต้องมีศีล คือ ความประพฤติดี เช่น ศีล 5 ค. ต้องเชื่อกฎแห่งกรรม ไม่ตื่นขำวมงคล ง. ไม่ทำบุญนอกศาสนา จ. บำรุงพระพุทธศาสนา

2) ธรรม เป็นเรื่องต่อยอดจากศีลขึ้นไป ทำให้เกิดประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านมากยิ่งขึ้น ทำให้ตนเกิดความเจริญก้าวหน้า กลุ่มครอบครัว สังคมมีความมั่นคง มีความสมดุลและมีสันติภาพ รวมถึงการทำให้ธรรมชาติแวดล้อมมีความสมดุลและเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์ ในรายงานนี้ขอกกล่าวถึงธรรมคร่าวๆ 2 ประเภท คือ ก. โลกียธรรม หมายถึง ธรรมอันเป็นวิสัยโลกหรือสภาวะธรรมเนื่องในโลก คือ ธรรมะทั้งปวงที่ใช้เพื่อความสุขในโลกนี้ ขอหยิบยกมา 3 หมวด คือ 1) หัวใจของพุทธศาสนา (ทำกรรมดี, เว้นจากกรรมชั่ว, ทำจิตให้ผ่องใส) 2) อารมณ 5 อารมณที่ควรรักษาไว้เป็นประจำ (ปราโมทย์, ปิติ, ปัสสัทธิ, สุข, สมาธิ) 3) อริยวัฑฒ 5 เครื่องวัดความเจริญในธรรม (ศรัทธา, ศีล, สุตะ, จาคะ, ปัญญา) การวัดความเจริญในธรรมด้วยหลัก 5 ข้อ คือ การมีศรัทธา ศีล สุตะ (ความรู้) จาคะ (ให้ปัน) และปัญญามากขึ้น ก็แสดงว่ามีความเจริญก้าวหน้าในธรรมมากขึ้น ข. โลกุตระธรรม หมายถึง ธรรมอันมิใช่วิสัยโลก สภาวะพ้นโลก คือ ธรรมะทั้งหลายที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุ

เป้าหมายสูงสุด คือ นิพพาน โภธิปักขิยธรรม คือ ธรรมที่เกื้อกูลแก่การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า พุทธศาสนิกชนผู้มุ่งนิพพานสามารถปฏิบัติธรรมนี้เพื่อการบรรลุเป้าหมายได้

3) ประเพณีพุทธ มีมากมาย ในรายงานนี้ขอยกเป็นตัวอย่างสัก 3 ประเพณี ก. การทำบุญวันเกิด หมายถึง การทำบุญในวันที่ตนหรือผู้มีพระคุณโดยเฉพาะมารดาเกิด เหตุที่ต้องทำบุญวันนี้เพราะ ชาวพุทธถือว่าการเกิดเป็นทุกข์ เพื่อให้ทุกข์เบาบางลงจึงต้องทำ บุญ การทำบุญวันเกิดปฏิบัติได้หลายแบบ เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภavana ทำบุญเลี้ยงพระ ตักบาตรและกรวดน้ำตอนเช้า เป็นต้น ข. บวชนาค คือ การที่ชาวไทยที่อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ อย่างเข้าปีที่ 21 บวชเป็นพระสงฆ์ในบวรพระพุทธศาสนาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งนิยมบวชกัน 3 เดือนในช่วงเข้าพรรษา แต่ก็สามารถบวชน้อยกว่านี้ก็ได้ เหตุที่บวช เพื่อให้ได้มีโอกาสเรียนศาสนธรรมและเรียนรู้ชีวิตของสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นการสืบทอดศาสนาอีกหนึ่งทาง บางคนหลังบวชพระตามประเพณี ไม่ลาสิกขาบท (สึก) ก็มี แต่ว่าการลาสิกขาบทจะทำเมื่อใดก็ได้ ค. แต่งงาน การแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์ ไม่เพียงแค่สืบทอดเผ่าพันธุ์และสังคมเท่านั้น แต่เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเจริญก้าวหน้าของสังคมด้วย การเลือกคู่ครองควรมีลักษณะตามข้อธรรมที่เรียกว่า สมชีวิธรรม คือ การมีชีวิตด้านต่างๆเสมอกัน ได้แก่ มีศรัทธา ความเชื่อเสมอกัน มีศีลเสมอกัน มีจาคะสมกัน มีปัญญาเสมอกัน บวกกับความรักชอบพอกัน ก็จะเป็นฐานให้อยู่กันยืนยาวยั่งยืน

4) วันสำคัญทางพุทธศาสนา ขอหยิบยกมา 3 วัน คือ วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชาและวันวิสาขบูชา มีความหมายและความสำคัญ ดังนี้ ก. วันมาฆบูชา มีความสำคัญ 4 ประการ คือ 1) เป็นวันที่พระภิกษุ 1,250 รูป มาประชุมกันเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ เวฬุวันมหาวิหาร โดยมีได้นัดหมาย 2) พระภิกษุเหล่านี้เป็นพระอรหันต์ที่พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ 3) วันนั้น เป็นวันพระจันทร์เต็มดวง เดือนสาม 4) เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาโอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งมีใจความเป็นหลักของพุทธศาสนา คือ ไม่ทำชั่ว ทำแต่ความดี และทำจิตให้บริสุทธิ์ ผ่องใส ในวันที่พุทธศาสนิกชน ระลึกถึงคุณของพระศาสนาด้วยการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ สวดมนต์ เลี้ยงพระในตอนกลางวัน เวลากลางคืนร่วมกันเวียนเทียน(ดอกไม้ รูป เทียน) รอบโบสถ์หรือศาสนสถานสำคัญ 3 รอบ นำเวียนโดยประธานสงฆ์ จุดรูปเทียน เดินนำหน้าพระสงฆ์ สามเณร และชาวบ้าน เวียนขวา 3 รอบ หมายถึง การบูชาพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ ทำจิตใจให้เข้มแข็งที่ได้ประกอบกรรมดี ข. วันวิสาขบูชา เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพาน ในวันที่เพ็ญเดือน 6 ทางจันทรคติ นับว่าเป็นวันอัศจรรย์ทางพุทธศาสนา ในวันที่พุทธศาสนิกชน ระลึกถึงคุณของพระศาสนาด้วยการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ สวดมนต์ เลี้ยงพระในตอนกลางวัน เวลากลางคืนร่วมกันเวียนเทียน(ดอกไม้ รูป เทียน) รอบโบสถ์หรือศาสนสถานสำคัญ 3 รอบ นำเวียนโดยประธานสงฆ์ จุดรูปเทียน เดินนำหน้าพระสงฆ์ สามเณร และชาวบ้าน เวียนขวา 3 รอบ หมายถึง การบูชาพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ ทำจิตใจให้เข้มแข็งที่ได้ประกอบกรรมดี ค. วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันเพ็ญเดือน 8 ก่อนเข้าพรรษา 1 วัน วันนี้มีความสำคัญทางศาสนา เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาเป็นกัณฑ์แรก (ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร) ทำให้ท่านโกณฑัญญะซึ่งเป็นหัวหน้าเบญจวัคคีย์ เข้าใจหลักสัจธรรมของพระพุทธเจ้า แล้วสมัครเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาครบ 3 ส่วน คือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ (ก่อนหน้านั้นมีแต่พระพุทธเจ้าและพระธรรม) อันเป็นฐานสำคัญที่จะทำให้ศาสนามีความยั่งยืนมั่นคงและก้าวต่อไปได้ เนื่องจากวันอาสาฬหบูชามาด้วยกันกับวันเข้าพรรษา อันเป็น

ช่วงเวลาที่พระจะต้องพักอยู่ที่วัดจะออกไปพักแรมนอกวัดไม่ได้ เนื่องจากเป็นฤดูฝน สิ่งที่พุทธศาสนิกชนนิยมปฏิบัติกัน คือ การไปทำบุญตักบาตรในวันพระที่วัดทุกวันพระตลอด 3 เดือน ส่วนวันธรรมดาก็จะทำบุญตักบาตรพระที่ออกบิณฑบาตตามบ้าน เมื่อออกพรรษาแล้วก็จะมีกรทอดกฐิน อันเป็นพิธีการสำคัญทำให้พระที่บวชมาครบพรรษา สามารถลาสิกขาได้เพราะได้รับกฐินแล้วตามระเบียบสงฆ์

5) กฎหมาย วัฒนธรรมทางสังคมที่สำคัญอีกสาขาหนึ่งเป็นเรื่องกฎหมาย กรณีของพุทธศาสนามีกฎหมายที่เป็นหลัก คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 แก้ไขปี 2535 มีทั้งหมด 7 หมวด คือ 1) สมเด็จพระสังฆราช 2) มหาเถรสมาคม 3) การปกครองคณะสงฆ์ 4) นิคหกรรมและการสละสมณเพศ 5) วัด 6) ศาสนสมบัติ 7) บทกำหนดโทษ นอกจากตัวพระราชบัญญัติ ก็มีกฎหมายระดับรองอีกดังต่อไปนี้ 1) กฎกระทรวง 2) มหาเถรสมาคม 3) ระเบียบคณะสงฆ์ 4) คำสั่งคณะสงฆ์ 5) ประกาศคณะสงฆ์

3. วัฒนธรรมทางความคิด

วัฒนธรรมทางความคิดในวัฒนธรรมพุทธเทียบได้กับวัฒนธรรมทางความคิด (ideational culture) ของสังคมวิทยา/มนุษย์วิทยา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ และประกอบด้วยความเชื่อ (beliefs) ความรู้ (knowledge) ค่านิยม (social values) อุดมการณ์ (ideology) และคุณธรรม (virtues) ของวัฒนธรรมที่ศึกษา ดังนั้น ตามความคิดสมัยใหม่ วัฒนธรรมส่วนนี้จึงรวมเอาวัฒนธรรมทางปัญญาที่จะกล่าวถึงในช่วงต่อไป เข้าไว้ด้วย (ตรงที่เรียกว่า ความรู้ข้างต้น) อย่างไรก็ตาม ในการเสนอวัฒนธรรมทางความคิดพุทธ จะจำกัดเฉพาะหัวข้อความศรัทธา ค่านิยม อุดมการณ์ และคุณธรรม ตามลำดับ โดยจะแยกส่วนความรู้เป็นวัฒนธรรมทางปัญญาไว้เป็นอีกหัวข้อต่อไป

1) ความศรัทธา หมายถึง ความยึดมั่น เชื่อมมั่นในพุทธศาสนา ธรรมะข้อนี้ คือ ศรัทธา 4 มีรายละเอียดดังนี้ ก. เชื่อกรรม หรือ กฎแห่งกรรม ข. เชื่อผลของกรรม หรือ ผลทางการกระทำ ค. เชื่อว่าแต่ละคนมีกรรมเป็นของตน ง. เชื่อมมั่นในพระพุทธรูปเจ้าและการตรัสรู้(ความรู้)ของพระองค์

2) ค่านิยมพุทธ มีมากมาย แต่ในที่นี้ขอยกมาพอเป็นตัวอย่าง ค่านิยมพุทธ เช่น ทาน เมตตา ธรรม ฉันทะ(ใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์) ความไม่ประมาท การฟังตน การใช้ปัญญา การฝึกตน คุณค่าชีวิต(เห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งมีค่า ควรถนอมรักษา) ความอิสระไม่ยึดติดตัณหาอุปทาน ความกตัญญูรู้คุณท่าน เป็นต้น

3) อุดมการณ์พุทธ อุดมการณ์ หมายถึง เป้าหมายสูงสุด อุดมการณ์พุทธ คือความเป็นอิสระ ความว่างจากกิเลสตัณหา หรือนิพพานนั่นเอง

นิพพานตามพุทธศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ก. นิพพานที่ยังมีอุปาทิเหลือ คือ ยังรับรู้ทุกข์สุขอยู่ ข. นิพพานที่ไม่มีอุปาทิเหลือ คือ ตัดทุกข์สุขได้สิ้นแล้ว

4) คุณธรรม คุณธรรมพุทธ คือ ศิลและธรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สิ่งที่ควรเน้น คือพุทธสัทธรรม ประกอบด้วย 3 ประการ คือ ก. ปรีชาติ การศึกษาธรรมแต่ละข้อให้แตกฉาน ข. ปฏิบัติ นำธรรมะที่เข้าใจดีแล้ว มาปฏิบัติให้ครบถ้วนถูกต้องกับบุคคล เวลา และสถานที่ ค. ปฏิเวธ ความตีความในธรรมอันเกิดจากการปฏิบัติธรรมอยู่ทุกลมหายใจ ถ้าเป็นคนก็เรียกว่า อรหันต์ ถ้าเป็นภาวะ คือ นิพพาน

4) วัฒนธรรมทางปัญญา ปัญญาที่มีความหมายได้หลายระดับ ระดับชีวิตประจำวันของมนุษย์ คำว่า ปัญญา หมายถึงความสามารถแก้ปัญหาใดๆได้ แต่ในทางสัจธรรม คำว่า ปัญญา คือ ความรู้แจ้ง ความสว่าง ความเข้าใจโลกอย่างทะลุปรุโปร่ง ในที่นี้จะนำเรื่องปัญญาทั้งสองความหมายมากล่าว ซึ่งแยกเป็นข้อๆ ดังนี้

ก. ปัญญา 3 ประเภท คือ 1) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง การเล่าเรียน 2) จินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิดพิจารณาหาเหตุผล 3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ

ข. การพัฒนาปัญญา พุทธศาสนาระบุว่า การพัฒนาปัญญา หรือการก่อให้เกิด ปัญญานั้นทำได้ 4 ทาง/วิธี คือ 1) การติดต่อสัมพันธ์กับผู้รู้ 2) การอ่านหนังสือ การฟัง และการสังเกตดูสิ่งต่างๆ 3) การพิจารณาใคร่ครวญด้วยตัวเอง 4) การลงมือปฏิบัติธรรมหรือความรู้ต่างๆ

ค. โยนิโสมนสิการ คำว่า โยนิโสมนสิการ โดยตัวของมันเองก็อาจถือว่าเป็นปัญญาได้แต่จะมองว่า เป็นวิธีคิดตามหลักพุทธธรรมก็ได้ ซึ่งมีอยู่หลายวิธีดังจะได้นำมากล่าวตอนท้ายของหัวข้อนี้ สำหรับการใช้ประโยชน์เบื้องต้น คำว่าโยนิโสมนสิการ หมายถึง การคิดทางบวก (positive thinking) คิดเอาประโยชน์ให้ได้ทั้งสถานการณ์บวก หรือสถานการณ์ลบ ตัวอย่างเช่น โจรกับบัณฑิตเดินเคียงกันมา คิดอย่างโยนิโสมนสิการ คือ เราจะเอาเยี่ยงบัณฑิต ไม่เอาเยี่ยงโจร ขออย่าว่า การเอาประโยชน์นั้น ประโยชน์จะต้องเป็นกุศล จึงจะเป็นโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ คิดอย่างแยบคาย ตามแนวพุทธศาสนามีได้ 10 ทาง ดังนี้ 1) คิดอย่างสืบสาวเหตุปัจจัย 2) คิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ 3) คิดแบบสามัญลักษณะ 4) คิดแบบอริยสัจ/แก้ปัญหา 5) คิดแบบอรรถพันธ์สัมพันธ์ 6) คิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก 7) คิดแบบรู้คุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม 8) คิดแบบรู้คุณธรรม 9) คิดแบบอยู่กับปัจจุบัน 10) คิดแบบวิภาษวาท – แยกแยะแจกแจง(วิเคราะห์) เช่น จำแนกด้านความจริง จำแนกโดยส่วนประกอบ จำแนกโดยลำดับขณะ เป็นต้น

ง. ความรู้ ขอยกตัวอย่างสัก 3 เรื่อง คือ ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา ไตรวิญญูะ

1) ไตรลักษณ์ สิ่งมีชีวิตมีลักษณะสามัญเหมือนกัน 3 อย่าง คือ ความไม่เที่ยง หรือการเปลี่ยนแปลง(อนิจจัง) ความทุกข์ คือ ความเจ็บ ปวด ทุกข์ทรมาน(ทุกขัง) ความไม่ใช่ตน (อนัตตา) สิ่งที่เราเรียกมันที่แท้คือ ธาตุ 4 อย่าง คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ผสมผสานกันอย่างพอเหมาะทำให้เกิดตัวเรา เหมือนกับสิ่งที่เรียกว่า น้ำ ที่แท้คือ ธาตุ 2 อย่าง คือ ไฮโดรเจน 2 ส่วน บวกกับออกซิเจน 1 ส่วน ผสมกันจึงเกิดเป็นน้ำขึ้น

2) ไตรสิกขา เป็นความรู้ชุดที่สอง มีหมายความว่า การศึกษาของเรานั้น ถ้าจะให้ครบถ้วน ต้องศึกษา 3 ด้าน คือ ศีล ได้แก่ การพัฒนากายและพฤติกรรม สมาธิ ได้แก่ การพัฒนาจิต ทำให้สุขภาพจิตดีแข็งแรงใช้ทำงานได้เหมือนสุขภาพกายดี ทำงานได้ดี และอันสุดท้าย ปัญญา ได้แก่ การทำให้เราเป็นคนฉลาด คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้

3) ไตรวิญญูะ ความรู้ชุดที่สาม ไตรวิญญูะ หมายถึง วงเวียนหรือวงจรของชีวิต ที่ประกอบด้วยองค์ 3 นั้น คือ (1) เริ่มด้วยกิเลสอันได้แก่ อวิชชา(ความไม่รู้) ตัณหา(ความอยาก) และ อุปาทาน (การยึดติด) (2) กรรม – การกระทำ ประกอบด้วย สังขาร(การปรุงแต่ง) และกรรมภพ (การกระทำ) และ (3) วิบาก – ผล ประกอบด้วย วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ซึ่งแสดงออกเป็นรูปของการเกิด ความชราและตาย

ทั้งสามวงนี้รวมกันมีอีกชื่อว่า ปฏิจจสมุทปบาท อันเป็นความรู้เรื่องการอิงอาศัยกันเกิดขึ้น อันเป็นความรู้ อธิบายวงจรชีวิต เกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วดับไป

จ. ความจริง ความจริงหรือสัจธรรม แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) สมมุติสัจธรรม ความจริงขั้นสมมุติ ได้แก่ สิ่งที่มีมนุษย์แต่ละสังคมบัญญัติขึ้นมาแล้วยึดถือใช้ร่วมกัน เช่น คน สัตว์ สิ่งของ ชื่อต่างๆ 2) ภาสัจธรรม ความจริงขั้นวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นสังคมศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ความจริงขั้นนี้เป็นความจริงตามธรรมชาติ เช่น ในสมมุติสัจจะเรียกว่า น้ำ ภาสัจจะ จะชี้ให้ดูว่าจริงๆ แล้วคือ H₂O เป็นสารผสมเท่านั้น 3) ปรมัตถสัจธรรม คือ ความจริงที่พ้นประสาทสัมผัสออกไป หรือความจริงสูงสุด เวลาเราพูดถึงสัจธรรม เราหมายถึงสัจธรรมระดับนี้ นี่คื ความจริงตามธรรมชาติ ที่เราเรียกว่า กรรม กฎแห่งกรรม รูป นาม จิต เจตสิก นิพพาน ไตรลักษณ์ เป็นต้น

ฉ. การบังคับ เมื่อวัฒนธรรมเป็นกฎเป็นระเบียบเป็นกฎหมาย จึงต้องมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน และให้รางวัลผู้ปฏิบัติตามด้วยดี สองเรื่องนี้รวมกันเรียกก่ายๆว่า สิทธานุมัติ (social sanction) บทให้รางวัล เรียกว่าสิทธานุมัติทางบวก ส่วนบทลงโทษสิทธานุมัติทางลบ(negative sanction)

ในพุทธศาสนาไม่มีบทลงโทษหรือให้รางวัลตรงๆ เหมือนกฎหมายบ้านเมืองในปัจจุบัน แต่กล่าวไว้กลางๆ ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สวรรค์อยู่นอก นรกอยู่ในใจ สวรรค์เป็นสิทธานุมัติทางบวก ส่วนนรกเป็นสิทธานุมัติทางลบ

4. ความเป็นแม่แบบแห่งวัฒนธรรมของพุทธศาสนา

คำว่า วัฒนธรรม หมายถึง ครรลองแห่งชีวิต (WAY OF LIFE) อันครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ตลอดถึงความเชื่อและการปฏิบัติตามความเชื่อถือ ศาสนาย่อมจัดได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และยิ่งกว่านั้นนักสังคมวิทยายังเห็นพ้องต้องกันว่า เรื่องของศาสนาซึ่งได้แก่ความเชื่อและการปฏิบัติตามความเชื่อ นั้น นับว่าเป็นจุดสุดยอดของวัฒนธรรมทีเดียว ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะพุทธศาสนาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างไร และเพื่อเป็นการพิสูจน์คำกล่าวที่ว่า “พุทธศาสนา เป็นต้นตำรับวัฒนธรรมที่ดงามที่เก่าแก่ที่สุด แต่ยังทันสมัยและมีลักษณะนำชีวิตของมนุษย์ให้สูงขึ้นกว่าเดิมในหลายๆด้าน” นั้น (คุณ โทซันธ, พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย, อ่างแล้ว, หน้า 126 -128)

อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ วัฒนธรรมวิทยา ว่า พุทธศาสนาเกิดขึ้นท่ามกลางวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งมีแบบฉบับขนบธรรมเนียมประเพณีและความประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันต่อๆ มาหลายพันปี แต่พุทธศาสนากลับปฏิวัติ คือ ทำการเปลี่ยนแปลงจากหน้ามือเป็นหลังมือ และปฏิรูป คือ ดัดแปลงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิมหลายประการ และในบางกรณีก็ได้วางรูปวัฒนธรรมขึ้นใหม่ ดังข้อความที่เป็นหลักฐานทั้งทางประวัติและทางเนื้อหาแห่งคำสอน จะขอยกมาเป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. สังคมอินเดียปฏิบัติตามระบบวรรณะอย่างเคร่งครัด ไม่เปิดโอกาสให้คนต่างวรรณะ ได้ใช้ชีวิต ร่วมกันทั้งทางวัตถุและสายโลหิต ผู้ที่เกิดวรรณะต่ำจะเป็นที่รังเกียจของสังคมในด้านต่างๆ พุทธศาสนาได้สอนหลักกรรม โดยยืนยันความดี ความชั่ว ตามกรรมที่เขาทำ ไม่ใช่กำเนิดเป็นเครื่องตัดสินผู้บวชในพุทธศาสนานับ

ถือกันตามอาวุโส ไม่ใช่ตามวรรณะ โดยถือหลักคุณธรรมเป็นสำคัญ ในเรื่องนี้มหาตมะคานธีและเนรูห์ ผู้นำคนสำคัญของอินเดีย ได้สดุดีเกียรติคุณพระพุทธเจ้าเป็นพิเศษ

2. สังคมอินเดียมีการซื้อขายทาสเช่นเดียวกับชนชาติอื่นๆ ในสมัยโบราณ แต่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้งดเว้นการซื้อขายทาส ถือว่าเป็นอาชีพที่ผิดธรรม มีบทบัญญัติห้ามพระภิกษุมีทาส ซึ่งเป็นแนวทางสังคมในรูปแบบใหม่ต่อมา จะเห็นว่าผู้นำหลายประเทศพยายามเลิกระบบทาสจนสำเร็จ ได้รับการยกย่องว่าเป็น ผู้ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ซึ่งความจริงคือการดำเนินตามครรลองของพุทธศาสนานั่นเอง

3. ชาวอินเดียโบราณนิยมแสวงหาบุญด้วยการฆ่าสัตว์บูชายัญเพื่อบูชาเทพเจ้า ถ้าเป็นพิธีของพระราชารหรือผู้นำทางสังคมด้วยแล้ว สัตว์ที่จะถูกฆ่ามีจำนวนมาก มนุษย์และสัตว์ถูกฆ่าประกอบพิธีบูชายัญเป็นจำนวนมาก ก่อความทุกข์โศกเศร้าใจให้กับมนุษย์และสัตว์ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เลิกพิธีดังกล่าว ให้หันมาสร้างความดีด้วยการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ให้อภัยกัน ไม่ฆ่าไม่เบียดเบียนกัน ปฏิบัติชำระจิตให้สะอาดปรากฏเป็นวัฒนธรรมในแนวใหม่ที่เหมาะสมกว่าเดิมอย่างมาก เป็นไปตามแนวสันติภาพของสังคมที่ตั้งไว้

4. ชาวอินเดียโบราณเชื่อในพรหมลิขิตอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นเหตุให้บางคนปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม ที่ต้องการความเจริญก็ปล่อยให้พรหมบันดาล ที่มีความทุกข์ก็คอยวันที่ลิขิตให้พ้นจากสภาพเช่นนั้น ขาดความรับผิดชอบและการคิดอ่านแก้ปัญหาชีวิตด้วยตนเอง เอาแต่ทำการสวดอ้อนวอน พุทธศาสนาสอนหลักกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กรรมของคนลิขิตชีวิตของคน เมื่อต้องการสร้างชีวิตอย่างไร แก้ปัญหาอย่างไร จำต้องควบคุมชีวิตของตนให้เหมาะสม พุทธศาสนาจึงสอนหลักกรรมลิขิตแทนพรหมลิขิต เพราะหลักกรรมลิขิตปรับปรุงบุคคลได้เสมอ

5. พุทธศาสนาใช้วิธีการแบบวิทยาศาสตร์ คือ ถือเหตุผลเป็นสำคัญ โดยถือว่าฤกษ์ยามยามดินนั้น อยู่ที่สุจริตกาย วาจา ใจ เมื่อประพฤติสุจริตแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเวลาเช้า สาย บ่าย เย็นจัดเป็นฤกษ์ดี พุทธศาสนาสอนให้มีความปรารถนาดีต่อบุคคลและสัตว์ทั่วไป ไม่นิยมการยกตนข่มผู้อื่น ไม่นิยมการทะเลาะวิวาทด้วยเรื่องความคิดเห็นที่ต่างกัน ไม่ติดใจในเรื่องความคิดที่หาข้อยุติไม่ได้ สอนให้เข้าถึงความรู้ชัดแจ้งในเรื่องต่างๆ โดยไม่นิยมติดอยู่ในความเชื่อตามๆ กันเท่านั้น

6. พุทธศาสนามีบทบัญญัติห้ามเก็บอาหารค้างคืนไว้ในห้องที่อยู่อาศัย ห้ามหุงต้มในห้องที่อยู่อาศัย ห้ามบริโภคอาหารอาหารค้างคืน ให้ทำความสะอาดที่อยู่อาศัยตลอดถึงบริเวณอยู่เสมอ เมื่อทำความสะอาดต้องไม่รบกวนผู้ที่อยู่ข้างเคียงด้วยวิธีการต่างๆ ให้รักษาห้องสุขาให้สะอาดและปรับโทษผู้ละเมิด มีระเบียบในการเข้าแถวก่อนหลัง จะอ่านท่องจำหนังสือไม่ให้สิทธิ์เกินขอบเขตรบกวนผู้อื่น นุ่งห่มในลักษณะที่เรียบร้อย เหล่านี้อยู่ในวัฒนธรรมทางวัตถุธรรมและสธรรมทั้งสิ้น

7. พุทธศาสนามีบทบัญญัติให้รู้จักรักษาสารณสมบัติ และรู้จักใช้สมบัติของส่วนรวม ผู้นำสมบัติของส่วนรวมไปใช้แล้วต้องนำมาเก็บไว้ที่เดิมและในรูปเดิม หรือมอบหมายกับผู้มีหน้าที่ในเรื่องนี้ไม่ปล่อยทิ้งไว้ให้เสียหาย มีบทบัญญัติให้รู้จักรักษามั่งคั่ง พ้นของสถานที่ ไม่ทำให้สกปรกเสียหาย แม้จะเหยียบพื้นที่อยู่อาศัยด้วยเท้าที่ยังเปียกน้ำอยู่ก็เป็นการไม่สมควร เหล่านี้อยู่ในวัฒนธรรมทางวัตถุธรรม

8. พุทธศาสนาสอนให้มีกิริยากายวาจาสุภาพอ่อนโยน ไม่แก่งแย่งใส่ความผู้อื่น ไม่เล่นชุกชนโดยไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่ส่งเสียงดัง ให้รู้จักรับฟังเมื่อผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนในทางที่ถูกที่ควร ไม่ดี้อื่นทั้งๆ ที่ผิด รู้จักสำรวมกายวาจา ไม่ลุอำนาจแก่ความโลภ ความโกรธ เป็นต้น เหล่านี้อยู่ในวัฒนธรรมทางสหธรรม

9. พุทธศาสนาสอนหลักวัฒนธรรมในการรักษาศักดิ์ศรีของตน โดยการเทิดทูนความดี อยู่กับความดี ประพฤติตนให้เหมาะสมกับฐานะและภาวะของตน เช่น ฝึกชุกอยู่ในจริยาวัตรของภิกษุ ผู้ทรงศีลปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับศีล บัณฑิตอยู่กับแนวทางของบัณฑิต เป็นต้น ไม่ปล่อยตัวให้ผิดรูปแบบ เป็นเรื่องของการรักษาศักดิ์ศรี ไม่ใช่เรื่องของการเย่อหยิ่งถือดี

จากข้างต้นที่กล่าวมา พุทธศาสนาเป็นแม่แบบแห่งวัฒนธรรมที่ดิงามมาแต่โบราณกาล แต่ยังทันสมัยในโลก พุทธศาสนานั้นเราถือกันว่าเป็นศาสนาประจำชาติ คนชาติไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับพุทธศาสนา ทั้งในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมแล้ว วิถีชีวิตคนไทยได้ผูกพันประสานกลมเกลียวกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ สรุปได้ว่าวัฒนธรรมไทยทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพุทธศาสนา

5. จุดมุ่งหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมซึ่งได้สืบทอดต่อมายังชนรุ่นหลัง วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนเครื่องหล่อหุ้มสังคม ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีสังคม หรือที่ใดมีวัฒนธรรมที่นั่นก็มีสังคม ที่ใดมีสังคมที่นั่นก็มีวัฒนธรรม เท่ากับเป็นของสิ่งเดียวกันที่มีสองด้านแยกกัน ในทางปฏิบัติไม่ได้ สังคมจึงมีจุดมุ่งหมายให้วัฒนธรรมพึงมีหน้าที่ต่อสังคมพอสรุปได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาวัฒนธรรมไทย, <http://www.mcu.ac.th/BO/Files/Doc/Document/dFile160720072007140655.doc> . 13 มีนาคม 2562.)

1. เป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน เช่น รูปแบบของครอบครัวว่าชายจะมีภรรยาได้กี่คน หรือ หญิงจะมีสามีได้กี่คน เป็นต้น
2. เป็นตัวกำหนดบทบาท ความสัมพันธ์ของมนุษย์ เช่น ในสังคมไทยผู้ชายจะบวชเรียนเมื่อมีอายุครบ 20 ปี หรือการที่เด็กต้องแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอายุมากกว่า เป็นต้น
3. ทำหน้าที่ควบคุมสังคม เช่น การมีประเพณีต่าง ๆ ให้ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะได้รับการดำเนินจากสังคม เช่น การกระทำของหญิงที่หนีตามผู้ชาย โดยไม่มีการขอร้องตามประเพณีนั้น เป็นการสมควรที่จะได้รับการดำเนินจากสังคม เพื่อนบ้าน อาจจะไม่คบค้าสมาคมด้วย ฯลฯ เป็นต้น
4. ทำหน้าที่เป็นเครื่องหมาย สัญลักษณ์ ที่แสดงว่าสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่ง เช่น สังคมไทยทักทายด้วยการไหว้ สังคมริเบตทักทายด้วยการแลบลิ้น สังคมตะวันตกทักทายด้วยการจับมือ เป็นต้น

5. ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เกิดเป็นปีกแผ่นความจงรักภักดี และอุทิศตนให้แก่สังคม ทำให้สังคมอยู่รอด

6. วัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพของสังคมให้กับสมาชิก

7. ทำให้สมาชิกแต่ละคนและแต่ละสังคมได้ตระหนักถึงความหมาย และวัตถุประสงค์ของการมีชีวิตของคน เช่น สังคมไทยพุทธเชื่อว่าเกิดมาแล้วต้องชดใช้กรรม ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับชีวิตของคน เขาก็เชื่อว่าเป็นเรื่องของกฎแห่งกรรม

8. สร้างหรือจัดรูปแบบความประพฤติและการปฏิบัติร่วมกัน โดยบุคคลไม่จำเป็นต้องคิดหาวิธีประพฤติปฏิบัติโดยไม่จำเป็น รูปแบบความประพฤติที่สังคมเคยกระทำอย่างไร หน้าที่ของสมาชิกในสังคมก็คือการปฏิบัติตาม

ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า ถ้าหากเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมดีแล้ว จะทำให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในแต่ละสังคมได้อย่างถูกต้อง

6. บทสรุป

จากการศึกษาวัฒนธรรมไทยตามแนวพุทธศาสตร์ในบทความนี้ ได้รวบรวมความหมายของวัฒนธรรม ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นมรดกของสังคม เป็นวิถีชีวิต เป็นสิ่งที่ไม่คงที่ วัฒนธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ

ส่วนวัฒนธรรมไทยตามแนวพุทธศาสตร์ หรือ “วัฒนธรรมพุทธ” แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. วัฒนธรรมทางวัตถุ แยกย่อยเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับธรรมเนียมประเพณี, วัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับวัด, วัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับพื้นที่วัด, วัฒนธรรมทางวัตถุเกี่ยวกับสงฆ์ในพุทธศาสนา 2. วัฒนธรรมทางสังคม แยกย่อยเป็นศีล, ธรรม, ประเพณีพุทธ, วันสำคัญทางพุทธศาสนา, กฎหมาย 3. วัฒนธรรมทางความคิด, ข้อความศรัทธา, ค่านิยม, อุดมการณ์, คุณธรรม 4. วัฒนธรรมทางปัญญา แยกย่อยเป็นปัญญา, การพัฒนาปัญญา, โยนิโสมนสิการ, ความรู้, ความจริง, การบังคับ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย พุทธศาสนาเป็นแม่แบบแห่งวัฒนธรรมที่ดีงาม วิถีชีวิตคนไทยได้ผูกพันประสานกลมเกลียวกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพุทธศาสนาตลอดเวลา ยาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากันและสนองความต้องการของกันและกัน ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ วัฒนธรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ สังคมมีจุดหมายให้วัฒนธรรมพืงมีหน้าที่ต่อสังคม คือ เป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบันตัวกำหนดบทบาท ควบคุมสังคม เป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม สร้างหรือจัดรูปแบบความประพฤติและการปฏิบัติร่วมกัน ให้ตระหนักถึงความหมาย และวัตถุประสงค์ของการมีชีวิตของคน สร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพของสังคม

บรรณานุกรม

หนังสือและวีดิทัศน์

คุณ โทชน์. (2545). พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์.

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม. (2562). **วีดิทัศน์**. นครปฐม: 24 กุมภาพันธ์ 2562.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2545). **สังคมวัฒนธรรมพุทธ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อินเทอร์เน็ต

บ้านจอมยุทธ . (2 5 6 2). **วัฒนธรรมและประเพณีไทย** .

https://www.baanjommyut.com/library/thai_culture3/index.html. 9 มีนาคม 2562.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562). **เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาวัฒนธรรมไทย**.

<http://www.mcu.ac.th/BO/Files/Doc/Document/dFile160720072007140655.doc>. 1 3

มีนาคม 2562.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารปารมิตา
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

วารสารปารมิตา ของศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารปารมิตา

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะ เป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารปารมิตา

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่ประจักษ์ต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

หรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารปารมิตาก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับ การตีพิมพ์กับวารสารปารมิตาแล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารปารมิตากำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารปารมิตา
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ขีดขอบทั้งสองด้าน

2.8 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาของบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปแบบไมโครซอฟต์เวิร์ด 1 แผ่น ส่งถึง พระมหาราชวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร. 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถ.จรัญสนิทวงศ์ 72 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร. 086-086-4258

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ maghavin9@gmail.com

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน

